

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Význam rozhleden na Šumavě a v Bavorském lese pro
cestovní ruch**

**The Importance of Watchtowers in Šumava and Bavarian
Forest for Tourism**

Markéta Soumarová

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

"Význam rozhleden na Šumavě a v Bavorském lese pro cestovní ruch"

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24. 4. 2016

.....

Podpis autorky

Poděkování

Děkuji za odbornou pomoc, rady a věcné připomínky vedoucí mé bakalářské práce paní Doc. RNDr. Marii Novotné, CSc. a za ochotu pracovníkům kontaktovaných informačních center na Šumavě a v Bavorském lese.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíle práce.....	8
2 Rozbor literatury.....	9
3 Metodika práce	15
4 Zájmové území	20
4.1 Základní údaje.....	20
4.2 Vybrané historické aspekty rozvoje regionu.....	22
5 Vybrané socioekonomické charakteristiky regionu	24
5.1 Dopravní infrastruktura.....	24
5.1.1 Silniční síť.....	24
5.1.2 Železniční síť	24
5.1.3 Autobusová doprava	25
5.1.4 Síť turistických a cyklistických tras.....	26
5.2 Cestovní ruch	27
5.3 Ochrana přírody	28
6 Vybrané fyzicko-geografické charakteristiky regionu	30
6.1 Geologie	30
6.2 Reliéf.....	30
6.3 Podnebí.....	31
7 Vlastní výsledky práce	33
7.1 Zpracování databáze rozhleden.....	33
7.1.1 Zhodnocení počtu a polohy rozhleden.....	33
7.1.2 Typy rozhleden	34
7.1.3 Rozsah rozhledu.....	36
7.1.4 Dostupnost rozhleden	37

7.1.5	Vstupné.....	45
7.1.6	Občerstvení u rozhledny.....	46
7.2	Návštěvnost rozhleden.....	46
7.3	Výsledky strukturovaného rozhovoru v informačních centrech.....	49
7.4	Výsledky dotazníkového šetření.....	52
	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury.....	58
	Seznam použitých zkratk.....	63
	Seznam tabulek	63
	Seznam obrázků	64
	Seznam příloh.....	64

Úvod

Prvotním impulsem pro zpracování tématu rozhleden a jejich využití v cestovním ruchu v mé bakalářské práci byl můj osobní zájem o tyto objekty, jelikož je cestování za rozhlednami jednou z mých oblíbených aktivit.

Hlavní důvodem bylo, že vnímám tento druh cestovního ruchu jako velice atraktivní a zejména aktuální. Potřebu rozhledu a s ní spojený emocionální zážitek nepovažuji za novinku ani za současný trend, ale trendem se dle mého názoru stává výstavba rozhleden pro umocnění tohoto zážitku.

Dále jsem chtěla poukázat na to, že jak na území České republiky tak Spolkové republiky Německo se nachází velké množství rozhleden a toto množství stále roste buď s nově vystavenými rozhlednami, nebo pomocí znovu otevírání starých rozhleden a v neposlední řadě bývají rozhledové plošiny budovány i na dalších objektech (např. telekomunikačních věžích).

Zpracování tématu rozhleden na území celé České republiky i Německa by pravděpodobně nebylo možné a zejména by se tato území nedala porovnávat. Proto jsem zvolila jako zájmové území oblasti Šumavy a Bavorského lesa, které mají potenciál pro cestovní ruch samy o sobě. Potenciál jednotlivých rozhleden je podmíněn velkým množstvím aspektů od architektonického a technického zpracování, přes dostupnost pro pěší turisty, cyklisty, motoristy, nabízené doprovodné služby a v první řadě rozsah rozhledu a pohled na zajímavé stavby, lokality či přírodní prvky krajiny nebo další objekty. Pokud se bavíme o potenciálu rozhleden, ve své práci se také věnuji dvěma moderním alternativám rozhleden. Jsou jimi stezky korunami stromů jako na moderní způsob zprostředkování výhledu turistům a to zejména z pohledu handicapovaných, kterým je v naprosté většině možnost přístupu na rozhlednu odepřena.

V první části práce se snažím přiblížit jednotlivé pojmy z oblasti cestovního ruchu, turismu a údaje jak o zájmovém území, tak i o samotných rozhlednách. Naopak druhá část je teoreticky zaměřená na rozbor zájmového území a zhodnocení vlivu rozhleden na cestovní ruch dané oblasti.

1 Cíle práce

Cílem práce je zmapování rozhleden na území Šumavy a Bavorského lesa, vymezené konkrétně správními obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP) Klatovy, Sušice, Prachatice, Vimperk, Český Krumlov a okresy (Landkreis) Cham, Regen, Freyung - Grafenau a posouzení jejich vlivu na cestovní ruch.

První cíl, který si autorka práce definovala, bylo vytvoření podrobné databáze všech zmapovaných rozhleden v zájmovém území, která obsahuje množství parametrů charakterizujících jednotlivé zkoumané rozhledny a je možné je dále využít pro grafické výstupy a tvorbu map.

Druhým cílem je popis a zhodnocení dostupnosti pro pěší, cyklisty, motoristy a handicapované návštěvníky všech rozhleden, které se nacházejí v zájmovém území a jsou uvedeny v databázi.

Práce má také za cíl prostřednictvím strukturovaných rozhovorů s pracovníky vybraných informačních center zjistit, jestli jsou rozhledny předmětem zájmu turistů jen okrajově, nebo jestli je o tyto objekty z jejich strany jeven značný zájem. Práce by měla také podat informace o tom, které konkrétní rozhledny jsou nevyhledávanější.

Posledním cílem práce je na základě dotazníkového šetření provedeného na části území České republiky zhodnotit všeobecný zájem o rozhledny jako o turistické cíle i o konkrétní rozhledny zkoumané v této práci a zjistit základní povědomí o rozhlednách na Šumavě a v Bavorském lese. Dále bylo zjišťováno, co návštěvníci od těchto objektů očekávají, jakou preferují dopravu a co je pro ně důležité, aby v blízkosti rozhledny našli.

2 Rozbor literatury

Před vlastním zpracováním tématu je nutné definovat si několik pojmů, které se týkají problematiky rozhleden jako produktu cestovního ruchu i samotných pojmů z oblasti cestovního ruchu. V první řadě je to pojem „rozhledna“, dále pojmy „cestovní ruch“ „aktéři cestovního ruchu“, „destinace cestovního ruchu“ a „monitoring“.

Definování pojmu rozhledna není jednoznačné, jak by se na první pohled zdát mohlo. Většina z nás vnímá rozhlednu jako stavbu vytvořenou člověkem za účelem poskytnutí rozhledu do krajiny. Tuto myšlenku podporuje z jiného pohledu i Sádlovo vysvětlení pojmu krajina, které uvádí, že krajina je to, kvůli čemu „lezeme“ na rozhlednu (Hájek, 2002). Dalším problémem je vlastní vymezení, kdy se o rozhlednu opravdu jedná a kdy už dochází pouze dle mého názoru k mylnému označení. Zamysleme se například nad uváděním pojmu rozhledna u bývalých kostelních či strážních věží, u plošin zřízených na vysokých budovách, které rozhled do krajiny poskytují samy o sobě, u vysílacích stožárů apod.

Nejsnazší cestou pro definování rozhledny v této práci, jelikož v současnosti neexistuje uznávaná jednotná definice, bylo zkombinování definice, kterou uvedl Nouza (1999) ve svém díle a autorčiných vlastních podmínek. V této práci jsou proto uváděny jako rozhledny stavby, které splňují určitá kritéria. Nouza (1999) definuje rozhlednu jako vyhlídkovou stavbu, která je vytvořena lidskou činností a je určená nebo dodatečně upravená pro účely rozhlížení. Má umístěný vyhlídkový prostor několik metrů nad okolním terénem, je přístupná široké veřejnosti, i když jen po určitý časový úsek a je také všeobecným povědomí jako rozhledna uznávaná.

Tyto podmínky tedy rozhodně vylučují ze souboru objektů označovaných jako rozhledna místa dalekého rozhledu, bez jakékoliv úpravy člověkem například zpřístupněné přírodní útvary a také rozhlednové plošiny umístěné na úrovni terénu například na skalních výstupcích opatřených schodištěm apod. Další podmínka o současném využití staveb primárně jako rozhleden a jejich zpřístupnění návštěvníkům, poskytuje prostor pro zařazení na seznam i takové objekty, které původně sloužily jinému účelu. Může se jednat o stavby, jejichž původní využití bylo například spojeno s vojenskými účely (Nouza 1999). Pro potřeby práce byla ještě autorkou stanovena podmínka, že do databáze nebudou zahrnovány hradní věže ani

jejich zříceniny i když jsou v některých případech v současnosti upravené pro poskytování rozhledu a často jsou jako rozhledny v mapách a publikacích uváděny (např. Vítkův Hrádek) a rozhlednová plošina se musí nacházet minimálně ve výšce 4 metrů nad zemí.

Cestovní ruch neboli turismus je souhrn aktivit osob, které cestují do míst mimo jejich obvyklé prostředí a pobývají zde po dobu kratší než jeden rok za účelem trávení svého volného času, podnikání nebo za jiným účelem. (Vystoupil, Šauer a kol., 2011)

Pojem aktéři cestovního ruchu zahrnuje jak návštěvníky daných oblastí, tak ale i místní obyvatele, pracovníky a zaměstnance územní správy na místní, regionální i státní úrovni, stejně tak i zaměstnance managementu chráněných území, vlastníky půdy, organizace cestovního ruchu, současné i potenciální investory, dobrovolníky, média, ministerstva, regionální rozvojové agentury a mnoho dalších. (Zelenka a kol., 2013)

Destinace cestovního ruchu nebo také cíl cesty je místo, které turista navštíví. Může se jednat jak o celou zemi (pro mezinárodní turisty) bez přesného vymezení, tak ale i o konkrétní regiony či obce nebo jen samostatné objekty a místa. Turistická oblast může mít rozdílné vymezení než například vymezení administrativní či historické. (Zelenka a kol., 2013) Konkrétně v případě zájmového území, může být česko-bavorské pohraničí vnímáno jako komplexní turistická destinace. Stejně tak jako další menší celky zde přítomné (např. euroregiony). Myšlenka Šumavy a Bavorské lesa jako regionální turistické destinace je podporována zachovalou a chráněnou přírodou, společným vývojem a také touhou po obnově vztahů, které byly dříve zpřetrhány.

Monitoring je pravidelné sledování a vyhodnocování vybraných veličin a ukazatelů v prostoru a čase, které poté nabízí možnost další predikce. Těmito veličinami a ukazateli mohou být složky životního prostředí, ekosystémy, obyvatelé, dopady cestovního ruchu, ale i návštěvnost apod. (Zelenka a kol., 2013)

Česká republika má bezesporu velmi hustou síť rozhleden a každým rokem počet rozhleden na našem území stále roste. Sousední Spolková republika Německo je na tom ještě o něco „lépe“, ale celkově jsou tyto dvě země i v celosvětovém měřítku rozhlednovými velmocemi. Spolková republika Německo a Česká republika jsou jediné dvě země, které si mohou jak hustotou, tak i počtem rozhleden konkurovat a vlastně jsou takovými raritami z tohoto pohledu, jelikož v ostatních evropských zemích je

obtížnější se s rozhlednami setkat i přesto, že koncem 19. století byla výstavba rozhleden módním trendem v celé střední Evropě. (Nouza, 1999)

Na našem území docházelo k výraznější výstavbě rozhleden v několika obdobích. Prvním boomem v této oblasti byl přelom 18. a 19. století, kdy docházelo k výstavbě vyhlídkových staveb v zámeckých areálech. Jedno z nejsilnějších období, co se týče výstavby nových rozhleden, bylo od 2. poloviny 19. století do počátku 1. světové války. V meziválečném období zájem o rozhledny pokračoval, ale došlo k výraznějšímu snížení počtu nově zbudovaných staveb. Kritickým časem pro české rozhledny se stalo období mezi roky 1948 – 1949, kdy bylo postaveno pouze 5 nových rozhleden a ty již stojící nebyly dostatečně udržovány a docházelo k jejich chátrání a někdy musely být dokonce uzavřeny. Tato situace se zlepšila po pádu železné opony a po uvolnění totalitního režimu. O zchátralé rozhledny se začal projevovat zájem a docházelo k jejich obnově a postupně začaly na našem území „růst“ rozhledny nové. Tento proces pokračoval až přibližně do roku 2000, kdy se pozvolný rozvoj rozhleden transformoval na rozhlednový boom, z velké části podpořený Evropskými dotacemi. (Kartografie Praha, 2015)

Ve Spolkové republice Německo jsou rozhledny opravdovým fenoménem. Začátky jejich výstavby na tomto území datujeme ke konci 18. století. Samozřejmě se jednalo o výsadu šlechty a rozhledny se stavěly v jejich zahradách a parcích. (Štěpánková, 2013) Za první stavbu rozhlednového typu je možné považovat Belvedere, který nechal v parku svého zámku vybudovat pruský král Friedrich Veliký (dokončena 1772). (Nouza, 2003) Později díky jakémusi soupeření mezi českými a německými turistickými spolky docházelo na přelomu 19. a 20. století k výstavbě velkého množství rozhleden. Nejvíce jich je soustředěno ve spolkové zemi Sasko. Zřejmě díky tomu je Sasko jedna z mála spolkových zemí, kde jsou rozhlednové věže zpracovány v monografických publikacích (Štěpánková, 2013). Autory publikací jsou Dick (2010, 2011) nebo Bauerschaper, Kaden (2009, 2011, 2015). I dnes dochází k realizaci dalších staveb a rozhlednové plošiny jsou také z velké části umístovány na vysílače a televizní věže. (Štěpánková, 2013)

Rozhledny v České republice neustále přibývají, jednak kvůli výstavbě nových, tak i proto, že dochází k úpravám jiných objektů na rozhledny. Proto vznikly potřeby zpracování publikací zabývajících tématem rozhleden na území České Republiky.

Rozhlednový boom a s ním spojený obrovský rozmach rozhlednových publikací souvisel zejména se vzrůstajícím zájmem o tyto objekty po odvysílání úspěšného pořadu *Rozhlédni se, člověče* a po vydání prvních monografických publikací o rozhlednách, jejichž průkopníkem byl Prof. Jan Nouza. (Fábera, Holubářová, 2013)

Většina existujících publikací je doplněna o mapy s vyznačenými rozhlednami nebo vznikala samostatná mapová díla o rozhlednách pro potřeby turistů.

Současné publikace obsahují abecední nebo jinak řazené seznamy rozhleden (nejčastěji podle krajů) často doplněné i o další věže, městské, hradní či věžové objekty poskytující výhled do krajiny. To často způsobuje i nepřesnost vymezení pojmu rozhledna. Nejčastěji skloňovanou definicí je ta od Prof. Nouzy (1999), kterou de facto přebírají další vydané publikace nebo webové stránky, ale k jednotné shodě do současnosti nedošlo. (Fábera, Holubářová, 2013)

Z pohledu cyklistů jsou nejlépe využitelné publikace Jiřího Štekla (2008, 2009, 2011), který popisuje podrobně přístup na rozhledny zejména pro cyklisty i s ohledem na to, jaký typ kola je vhodné zvolit. (Fábera, Holubářová, 2013). Štekl své dílo pravidelně aktualizuje, zejména kvůli nově postaveným objektům. Od 1. vydání, které obsahuje 243 rozhleden, počet rozhleden neustále rostl a ve vydání třetím bylo celkové číslo navýšeno na 303 objektů.

Od aktualizování děl, která obsahovala stále více objektů, a jejich rozsah byl tedy stále větší, se postupně přešlo k vydávání děl zaměřených pouze na zmapování nových nebo původně nezmapovaných rozhleden například Štekl (2015) nebo Fábera, Holubářová (2015).

Od abecedních seznamů se postupně přešlo spíše (zejména kvůli rozšiřujícímu se používání souřadnic GPS) k řazení regionálnímu a to především dle krajů České republiky. (Fábera, Holubářová, 2015)

S rozhlednami se také můžeme setkat v publikacích věnujících se technickým památkám, tedy hmotným pozůstatkům, které dokládají vývoj vědy, výroby a techniky v historických souvislostech. Jedná se o nemovité (všechny stavební části díla) i movité (všechna technologická zařízení) památky, které se dělí podle jednotlivých výrobních odvětví (dle třídění výrobních odvětví Ministerstva průmyslu a obchodu OKEČ).

Rozhledny jsou zde uváděny často kvůli jejich dřívějšímu využití například jako triangulační věže (Klet'), šachetní, vodárenské věže nebo rozhledny, které byly stavěny také jako televizní nebo telekomunikační vysílače apod. Rozhledny řadíme mezi technické památky i samy o sobě i přes to, že patří do kategorie „ostatní“ než do některé z kategorií výrobních odvětví. Rozhledny jsou často přímo jako technické památky chráněny (Slovanka, Jablonec nad Nisou). (David, Soukup, 2005)

V těchto publikacích můžeme nalézt i rozhledny, kterými se zabývá tato práce. Například Svatobor, Sedlo, Poledník jako ukázka využití bývalého vojenského objektu sloužícího jako odposlechová stanice a základna protivzdušné obrany, Kostermannova rozhledna, Stezka korunami stromů v Lipně nad Vltavou, která je celkově bezbariérově přístupná a nachází se zde nejdelší suchý tobogán svého druhu v České Republice, Klet' jako nejstarší dochovaná rozhledna u nás, původně sloužící jako triangulační věž a hvězdárna a velké množství dalších rozhleden na území České Republiky. (David, Soukup, 2015)

Zájem o rozhledny potvrzuje například i zřízení minigalerie rozhlednen a naučné minizevky královstvím rozhlednovým, která slouží k propagaci česko-slovenských rozhleden v Centru Luhačovic (Fábera, Holubářová, 2015) anebo otevírání dočasně přístupných rozhleden a rozhlednových plošin například při pravidelných každoročních akcích nebo při dalších příležitostech, jako umístění rozhleden umělce Čestmíra Sušky v kreativní zóně DEPO2015 zřízené během jmenování Plzně hlavním městem kultury. (Fábera, Holubářová, 2015)

V současnosti se ke slovu opět dostávají dřevěné věže stavěné na místo těch ocelových umístěvaných v minulosti na věžích mobilních operátorů zejména kvůli nižším nákladům a možnosti financování i malých obcí či spolků a jednotlivců. (Štekl, 2013)

Neustálá vzrůstající tendence počtu rozhleden od datující se od posledního desetiletí minulého století, může mít v budoucnosti kvůli dřevěným stavbám, které mají menší životnost i později naopak klesající charakter. V současné době je trend výstavby rozhleden i na místech, kde by je člověk zprvu nehledal, jedná se o neznámé kopce, roviny i údolí na kraji lesů i v samotných obcích. Dochází i k výstavbě rozhleden v těsné blízkosti několika z nich, protože je pro turisty snadné navštívit všechny

v krátkém časovém horizontu, dokonce v okolí Uherského Brodu bylo vystavěno šest identických rozhleden šesti obcemi. (Štekl, 2013)

3 Metodika práce

Důležitým prvním krokem bylo vlastní definování pojmu rozhledna, jelikož neexistuje jednotná definice, kterou by bylo možné použít. Pro potřeby práce autorka spojila definici Prof. Jana Nouzy s vlastními stanovenými podmínkami (viz. rozbor literatury).

Následně bylo v programu *ArcMap 10* území vymezeno. Jedná se o vymezení dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) na našem území a dle regionů NUTS 3 (Landkreis) ve Svobodném státě Bavorsko.

Po definování pojmu a vymezení zájmového území následovala tvorba databáze (Příloha A) obsahující všechny příslušné rozhledny a další parametry. Základem tvorby databáze bylo seznámení se s jednotlivými rozhlednami. Databáze byla tvořena jak kabinetním výzkumem se zpracováním sekundárních dat, tak i terénním výzkumem. Pro potřeby tvorby databáze rozhleden byly využity internetové zdroje, poskytující informace a o zkoumaných rozhlednách. Tady se jednalo zejména o stránky vytvořené pro jednotlivé rozhledny, nebo webové stránky obcí, v jejichž katastru se rozhledna nachází. Údaje o rozhlednách v bavorské části území byly také zjišťovány prostřednictvím emailové komunikace s pracovníky informačních center. Dalším zdrojem byly monografické publikace obsahující většinu potřebných údajů (tato metoda byla částečně zvolena na území České republiky, jelikož jsou data snadno dostupná). Zároveň byly informace zjištěny prostřednictvím první části terénního šetření, kdy se autorka práce osobně vydala ke konkrétním rozhlednám, kde jsou často uváděny základní údaje o objektu, jako je rok výstavby resp. zpřístupnění či výška apod. a také bylo možné na základě osobní návštěvy určit rozsah rozhledu, použitý materiál konstrukce a také osobní návštěvy posloužily k posouzení dostupnosti a zhodnocení rozhledu z autorčina pohledu.

Tabulka č. 1: Položky databáze rozhleden (příloha A)

Název	Zeměpisné souřadnice		Správní obvod ORP/Landkreis	Nadmořská výška (m n. m.)
	severní šířka	východní délka		
<i>název rozhledny/vrcholu</i>	<i>číslo</i>	<i>číslo</i>	<i>název</i>	<i>číslo</i>
Rok výstavby, zpřístupnění	Výška stavby (m)	Výška ochozu (m)	Rozhled	Konstrukce
<i>rok</i>	<i>číslo</i>	<i>číslo</i>	<i>kruhový/omezený</i>	<i>dřevěná/ocelová/kamenná/zděná/betonová</i>
Dostupnost	Vstup	Občerstvení	Turistická známka	Turistická vizitka
<i>P, K, A, L, I</i>	<i>volný/vstupné</i>	<i>ano/ne</i>	<i>No./Nr. XXX</i>	<i>DE/CZ XXX</i>

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Důležitým krokem bylo zjištění souřadnic rozhleden, které sloužily zejména pro zobrazení rozhleden v mapách tvořených v programu *ArcMap 10*. Souřadnice byly zjištěny pomocí mapového prohlížeče *Mapy.cz* a jsou zařazeny v databázi jako prvotní údaj. Pro přehlednost je u jednotlivých rozhleden uveden i správní obvod, ve kterém se nachází. V české části území jsou to správní obvody obcí s rozšířenou působností a v bavorské části jsou to takzvané Landkreis. Databáze rovněž obsahuje údaje o nadmořských výškách jednotlivých rozhleden. Tento údaj nabízí přehled o tom, jestli se rozhledny staví pouze ve větších nadmořských výškách, nebo jestli můžeme tyto objekty najít i v nižších polohách. Nechybí zde ani údaj o roku výstavbě rozhledny popřípadě zpřístupnění. Rozdíl mezi těmito dvěma formulacemi je většinou způsobený tím, jestli byl objekt stavěn jako rozhledna (přímo jako turistický objekt), anebo jestli se jedná o objekty, které byly pro rozhlížení upraveny. Rok výstavby/zpřístupnění vypovídá o jednotlivých obdobích, kdy byly rozhledny v zájmovém území stavěny a je tak možné porovnat jejich přírůstek a období, kdy jich bylo postaveno největší množství. Následně byly do databáze zařazeny technické parametry stavby, jako je výška celé rozhledny a rozhlednového ochozu. V některých případech byly dostupné údaje pouze o jednom z těchto parametrů. Mezi technické parametry je také zařazen údaj o typu konstrukce. Byl zde zvolen převažující nebo hlavní použitý materiál. Jedná se o pět kategorií. Konkrétně mluvíme v zájmovém území o kamenných, dřevěných, zděných, betonových a ocelových rozhlednách. Díky zjištění typu konstrukce můžeme konstatovat, jestli se v zájmovém území nachází nové rozhledny ze dřeva, které je v současnosti velmi používaným materiálem pro stavbu těchto objektů. Databáze obsahuje také údaje, které jsou využitelné zejména z pohledu cestovního ruchu

a atraktivnosti objektu pro jeho návštěvníky. Těmito údaji jsou záznamy o rozsahu rozhledu, dostupnosti, vstupnému, jestli se v blízkosti objektu nachází občerstvení a jako zajímavost jsou zde uvedena čísla turistických známek a vizitek. Rozhled je zde definován pouze jako „kruhový“, tudíž je možné se z rozhledny rozhlížet do všech světových stran, nebo jako „omezený“. Pokud je rozsah rozhledu omezený, databáze podává i informaci o tom, v jakém rozsahu je omezení, nebo naopak, kterým směrem nebo na jaké území je možné se dívat. Dostupnost je velmi důležitou informací, která je zde označena následovně: P – dostupné pro pěší, K – dostupné pro cyklisty, A – dostupné autem, L – k rozhledně vede lanová dráha, I – dostupné pro invalidní vozíky. Dostupnost je zde definována přímo k jednotlivým objektům. Rozhledny jsou také děleny na ty, které jsou volně přístupné a naopak na ty, ve kterých se vybírá vstupné. Autorka záměrně neuvádí přesné ceny vstupného, protože se velmi často mohou měnit. Problém může nastat i u záznamu o občerstvení. Kdy se často jedná o restaurace se sezónní otevírací dobou nebo pohyblivé kiosky a tak není jisté, jestli situace bude stejná i za několik měsíců či let. Jako poslední položky zde autorka uvádí, jestli daný objekt má svou vlastní turistickou známku nebo vizitku.

Databáze (příloha A) je zpracována v programu *Microsoft Excel* do přehledné tabulky. Údaje z databáze jsou dále zpracovány pomocí kartografických metod, kdy autorka vytvořila mapové výstupy v programu *ArcMap 10*, které zobrazují většinu údajů o rozhlednách.

V praktické části byly použité metody ke zjištění a zhodnocení vlivu rozhleden na cestovní ruch v zájmovém území. Údaje o počtu návštěvníků jsou často nesledovaným údajem nebo se jedná pouze o hrubé odhady majitelů či provozovatelů, které autorka kontaktovala prostřednictvím emailové komunikace nebo po telefonu (často bez odpovědi) a poskytnuté informace jsou zpracovány v tabulce a mapě. Někdy údaj o návštěvnosti podali i pracovníci informačních center, v jejichž oblasti působnosti se nachází daná rozhledna. Z důvodu nepřesných údajů a jejich časté úplné absenci bylo nutné zvolit jinou metodu, na základě které by bylo možné vypovídajícím způsobem zhodnotit vliv rozhleden pro cestovní ruch daného území. Jako další část terénního výzkumu proto autorka zvolila strukturované rozhovory s pracovníky vybraných informačních center, na základě kterých bylo možné částečně zhodnotit zájem turistů o rozhledny a naopak zjistit i to, jestli jsou rozhledny jako turistické cíle doporučovány.

Bylo vybráno čtrnáct informačních turistických center. Na české straně území osm a na bavorské šest center. Převaha českých informačních center byla zvolena z důvodu většího množství rozhleden na tomto území. Základ rozhovoru tvořilo těchto 8 otázek:

Ptají se Vás samotní turisté, jestli jsou v okolí rozhledny?

Pro zjištění, jestli se turisté v tomto regionu vůbec o rozhledny zajímají.

Doporučujete turistům navštívení rozhleden?

Otázka určená ke zjištění, jestli jsou rozhledny nabízeny jako produkt cestovního ruchu, jestli jsou návštěvníkům poskytovány prospekty o rozhlednách, nebo jestli je možné se o nich v informačních centrech dozvědět další informace.

Které konkrétní rozhledny to jsou?

Na základě této otázky bylo možné zhodnotit, jestli jsou turistům nabízeny rozhledny v menších vzdálenostech, nebo jestli jsou podávány informace i o objektech, které jsou vzdálené i několik desítek kilometrů, nebo na území sousední země.

Vnímáte nějaké konkrétní rozhledny jako více vyhledávané? Pokud ano, které to jsou?

Tato otázka byla do rozhovoru zařazena zejména proto, aby bylo zjištěno, které z dotazovaných rozhleden jsou pro turisty zajímavější nebo známější.

Je velká poptávka po cyklotrasách k rozhlednám?

Jedním z cílů práce je zjištění dostupnosti rozhleden a to i pro cyklisty. Autorku proto zajímalo, jestli je v zájmové oblasti velká či malá poptávka po cyklotrasách nebo přímo stezkách k rozhlednám. A jestli cyklisté vyhledávají přímo tyto značené trasy.

Zajímají se o dostupnost rodiny s dětmi (kočárky), cyklisté, běžkaři?

Bod podávající informace o jednotlivých skupinách účastníků cestovního ruchu, kteří rozhledny navštěvují.

Doporučujete turistům i jiná místa, která nabízejí rozhled?

Dotaz zařazený do strukturovaného rozhovoru zejména pro poskytnutí informací o tom, jestli mají turisté všeobecně zájem o místa dalekého rozhledu a proto jsou jim proto nabízena i prostřednictvím informačních materiálů nebo map, na kterých jsou tyto lokality vyobrazeny.

Mají turisté všeobecně zájem o místa dalekého rozhledu?

Jedná se o otázku zaměřenou na zjištění osobních názorů dotazovaných pracovníků na zájem turistů o daleké pohledy do krajiny.

V několika případech bylo nutné některé otázky vynechat nebo rozvinout rozhovor i jiným či širším směrem. V naprosté většině případů se komunikace rozvinula a byly tak zjištěny i další zajímavé informace.

Tabulka č. 2: Seznam informačních center

Obec	Adresa	Pozn.
Sušice	Nám. Svobody 138, 342 02 Sušice	
Kašperské Hory	Sušická 399, 341 92 Kašperské Hory	IC NP a CHKO Šumava
Harmanice	Hartmanice 40, 342 01 Sušice	
Železná Ruda	Klostermannovo nám. 295, 340 04 Železná Ruda	
Prášíly	Prášíly 110, 342 01 Prášíly	
Rokyta	Rokyta, 341 92 Kašperské Hory	IC NP a CHKO Šumava
Modrava	Modrava 63, 341 92 Kašperské Hory	
Kvilda	Kvilda 14, 384 93 Kvilda	IC NP a CHKO Šumava
Bavorská Ruda	Schulbergstr. 1, 94252 Bayerisch Eisenstein	
Zwiesel	Stadtplatz 27, 94227 Zwiesel	
Frauenau	Am Museumspark 1, 94258 Frauenau	
Neuschönau	Kaiserstraße 13, 94556 Neuschönau	
Mauth	Mühlweg 2, 94151 Mauth	
Haidmühle	Schulstr. 39, 94145 Haidmühle	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Praktická část je také doplněna o výsledky dotazníkového šetření (dotazník viz příloha B) provedeného na části území České republiky s konečným číslem sto dotazovaných. Dotazník byl vytvořen v aplikaci *Google Formulare* a byl mezi dotazované šířen prostřednictvím *Facebooku*. Respondenti v dotazníku uváděli věk i okres svého bydliště a bylo tak možné si udělat přehled o konečném statistickém souboru. Otázka o okrese bydliště také sloužila pro to, aby byli respondenti vybíráni pouze na území krajů Jihočeského, Plzeňského, Středočeského a v hlavním městě Praha. Věk respondentů se pohybuje v rozmezí od osmnácti do šedesáti let.

4 Zájmové území

4.1 Základní údaje

Jak již bylo výše zmíněno, zájmové území se rozprostírá podél obou stran části česko-bavorské hranice. Všeobecné vymezení území by se dalo popsat jako oblasti pohoří Šumavy a Bavorského lesa a částečně jejich podhůří. Vymezení je omezeno pouze na oblasti ležící na území svobodného státu Bavorsko a České republiky. Pro potřeby práce bylo autorkou zájmové území vymezeno konkrétně prostřednictvím administrativních jednotek jednotlivých zemí. Na území České republiky resp. Plzeňského a Jihočeského kraje se jedná o pět správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jsou to správní obvody ORP Klatovy, Sušice, Prachatice, Vimperk a Český Krumlov. Pro vymezení na území Bavorska byly zvoleny tři regiony NUTS 3 (Landkreis) a to okresy Cham, Regen a Freyung-Grafenau. Celková rozloha činí 7 654 km². Pět správních obvodů obcí s rozšířenou působností na našem území zaujímá 4 192,6 km² a plocha zájmového území ve svobodném státě Bavorsko je 3 461,5 km². Celkový počet rozhleden, které jsou dále zkoumány v této práci, je 29.

Tabulka č. 3: Rozloha administrativních jednotek a počet rozhleden na české straně zájmového území

SO ORP	Rozloha (km ²)	Počet rozhleden
Klatovy	906,14	4
Sušice	780,72	3
Prachatice	839,49	6
Vimperk	535,38	2
Český Krumlov	1 130,88	3
Celkem	4 192,60	18

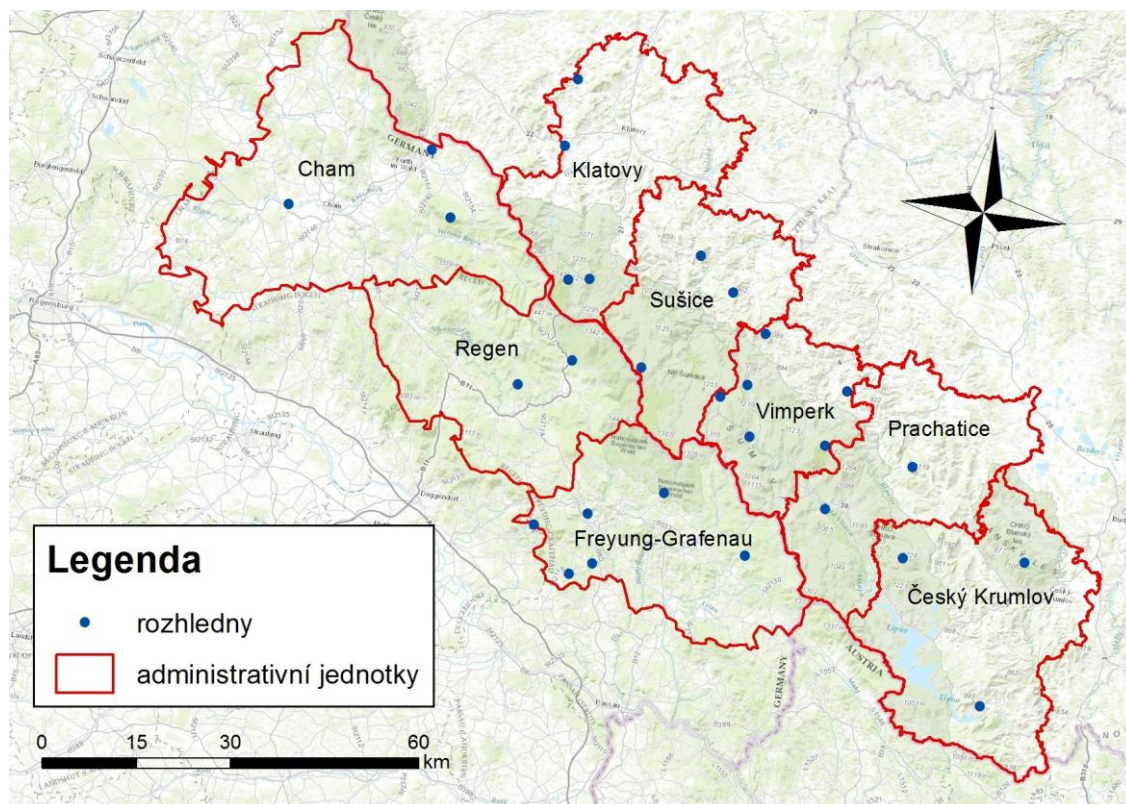
Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO, 2016

Tabulka č. 4: Rozloha administrativních jednotek a počet rozhleden na bavorské straně zájmového území

Landkreis	Rozloha (km ²)	Počet rozhleden
Cham	1 506,98	3
Regen	971,90	2
Freyung-Grafenau	982,67	6
Celkem	3 461,55	11

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO, 2016

Obrázek č. 1: Mapa zájmového území s vyznačenými zkoumanými rozhledny

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

4.2 Vybrané historické aspekty rozvoje regionu

Asi největší vliv na rozvoj zájmové oblasti stejně tak jako celého česko-bavorského pohraničí měla přítomnost „železné opony“, kdy se veškeré aktivity obyvatelstva na našem území musely začít soustředit do vnitrozemí státu. Lidé, stavení i celé obce se, které byly ušetřeny, a nemusely, jako mnoho dalších, ustoupit hraničnímu pásmu se najednou ocitly v silně periferním postavení, bez jakékoliv možnosti ekonomických a sociálních aktivit spojených se sousedním Bavorskem. Díky propagandě, která zdůrazňovala nepřítelství se „západem“ došlo vůči bavorským sousedům i k znejistění psychologickému. Rozvoj regionu na našem území byl v podstatě úplně zastaven a hranice v té době přinášela víceméně pouze negativní dopady, ale díky nepřístupnosti pohraničí, kde nebylo možné provádět hospodářskou činnost ani další lidské aktivity došlo k zachování přírodního prostředí a možnosti rozvoje biodiverzity zejména v oblasti hraničního pásma. (Dokoupil a kol., 2011)

Situace se výrazně změnila po roce 1989 po pádu „železné opony“ a po fyzickém odstranění zátaras, ostnatých drátů a dalších objektů, které předtím sloužili k zabránění nelegálnímu přechodu hranice. Začaly se obnovovat a budovat komunikace vedoucí k hraničním přechodům. Některé přechody byly úplně nově vybudovány a začala sílit propustnost hranice. Záhy po otevření se „západním sousedům“ se začal v pohraničí rozvíjet cestovní ruch a další ekonomické aktivity přizpůsobené nové situaci. Na české straně pohraničí začaly vyrůstat ochody a tržnice orientované na německého zákazníka. Příjmy z těchto aktivit, které byly pro obce velmi přínosným, ale pozitivní ekonomický přínos negativně vyvažovalo zhoršování přírodního prostředí a image regionu. Česká republika také najednou poskytla možnosti pro přesun zboží a osob přes střední Evropu a stala se tak tranzitní zemí. Zvyšující se koncentrace dopravy začala také negativně ovlivňovat životní prostředí. Tento trend byl v pohraničních regionech velmi výrazný. Díky rozdílnosti sily měn začalo docházet i k rozvoji trhu práce, kdy bylo pro české pracovníky výhodné pracovat na druhé straně hranice a naopak pro podnikatele ze Svobodného státu Bavorsko se naskytlly výhodné podmínky pro rozvoj podnikání na území České republiky. (Dokoupil a kol., 2011)

Následné sblížení zemí střední a východní Evropy se státy Evropského společenství, které bylo dlouhodobým procesem spějícím k integraci do Evropské unie, výrazně změnilo význam státních hranic. Po vstupu České republiky do Evropské unie (2004)

a následnému přistoupení k dohodě o Schengenském prostoru (2007) došlo k výraznému snížení významu hranice jako bariéry a zejména pro příhraniční regiony to znamenalo nové rozvojové šance. (Dokoupil, Kopp a kol., 2011)

Co se týče cestovního ruchu, velkým přínosem pro rozvoj turistiky a cyklistiky v příhraniční oblasti bylo značení turistických tras. Na přelomu 19. a 20. století byly turistické stezky v česko-bavorském pohraničí značeny německými turistickými spolky. (Vystoupil a kol., 2011) Největší zásluhu o na rozvoji značení tras na území České republiky má Klub českých turistů (KČT), který působí od roku 1888 (Klub českých turistů, 2016a). Útlum celkové činnosti klubu, ale i značení turistických tras během druhé světové války a v pohraničí i během následujících let se změnil po roce 1989, kdy KČT začal s vyznačováním a obnovováním turistických tras a výstavbou turistických chat a rozhleden na Šumavě. (Vystoupil a kol., 2011)

5 Vybrané socioekonomické charakteristiky regionu

5.1 Dopravní infrastruktura

5.1.1 Silniční síť

Silniční síť v zájmovém území je poměrně hustá, výjimku tvoří oblasti Národních parků. Ale na rozdíl od Národního parku Bavorský les, kde se komunikace nenachází téměř vůbec, Národním parkem Šumava prochází silnice II. i III. třídy a v neužší části národního parku prochází i silnice I. třídy č. 4.

V zájmovém území se nachází tři silnice I. třídy na území České republiky. Při přechodu hranice se jedná o federální resp. spolkové silnice (Bundesstraßen). Jednou z nich je mezinárodní silnice E53 vedoucí z Plzně do Deggendorfu. Silnice prochází hraničním přechodem Železná Ruda - Alžbětín/Bavorská Ruda. Druhou silnicí první třídy je silnice č. 4 vedoucí z Prahy přes Vimperk na hraniční přechod Strážný/Philipsreut. Na území Svobodného státu Bavorsko je komunikace označena jako B12 vedoucí směrem na Pasov. Poslední komunikací I. třídy v české části zájmové oblasti je silnice č. 39 z vedoucí z Kamenného Újezdu přes Český Krumlov, Horní Planou, Volary a Lenoru a napojující se na silnici č. 4. V bavorské části zájmovém území se ještě nachází federální silnice B20 navazující na českou silnici I. třídy č. 26 na hraničním přechodu Folmava/Furth im Wald. Města Cham, Regen, Grafenau a Freyung jsou postupně propojeny silnicemi č. B85 a E53 a B533.

Oblast disponuje i sítí silnic II. třídy na našem území a státních silnic (Staatsstraßen) v bavorské části zájmového území propojující většinu menších měst a vesnic, které jsou často středisky dopravního ruchu (například Sušice, Kašperské Hory, Prachatice, Spiegelau, Bodenmais apod.)

Oblast má také poměrně kvalitní napojení na hlavní města států a další větší centra. Jedná se například o trasy Praha-Plzeň-Železná Ruda-Deggendorf-Mnichov (E50 a E53), Praha-Plzeň-hraniční přechod Folmava-Regensburg.

5.1.2 Železniční síť

Železniční síť poskytuje spojení zejména s většími centry. Například spojení Praha-Plzeň-Klatovy-hraniční přechod Železná Ruda - Alžbětín/Bavorská Ruda-Zwiesel. Ze Zwieselu pokračují železnice ve směru Zwiesel-Grafenau, Zwiesel-Bodenmais,

Zwiesel-Regen-Deggendorf a dále směrem na Mnichov nebo dalšími směry. Nebo Praha-Plzeň-Domažlice-hraniční přechod Folmava/Furth im Wald-Cham a odtud dále. Železnici jsou propojeny i Jižní části Šumavy Praha-České Budějovice-Český Krumlov-Horní Planá-Volary kde se trať dělí ve směru na Vimperk a Prachatice.

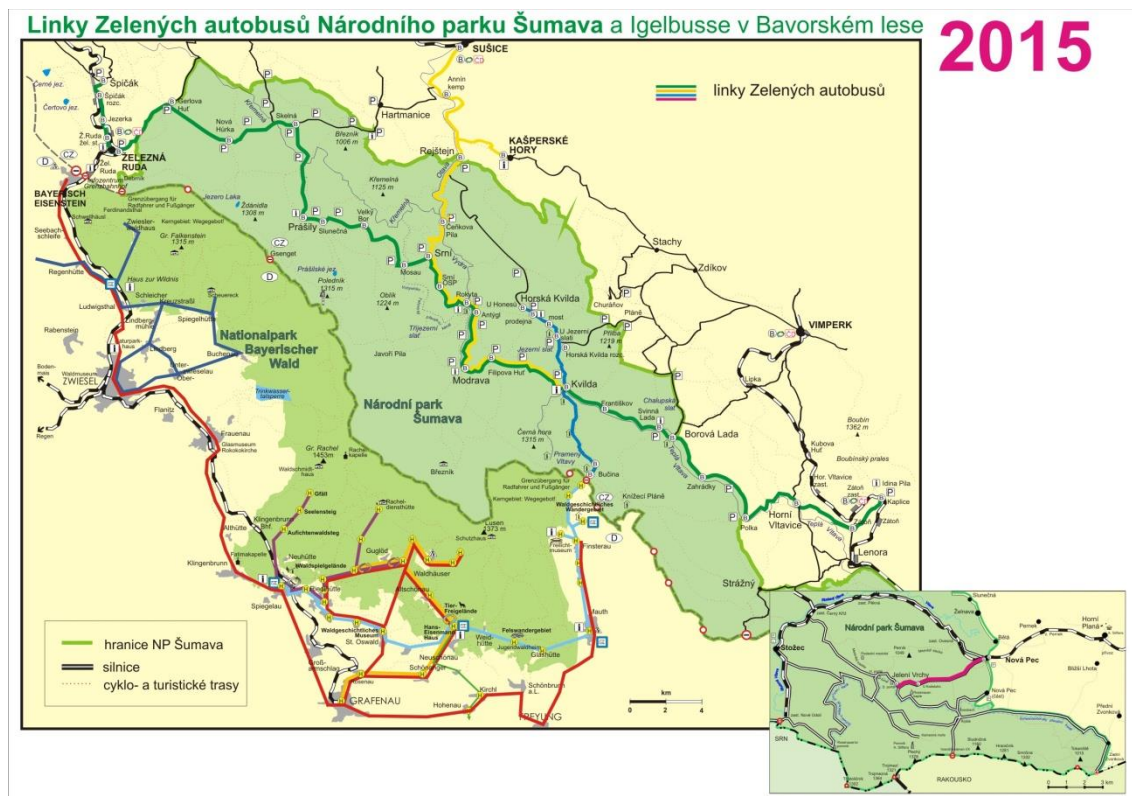
Na území Bavorského lesa existuje ještě železniční síť Waldbahn, která spojuje Národní park Bavorský les a region Arberland s Deggendorfem a Plattlingem. Jedná se o moderní vlaky, které turisty provedou okolo Národního Parku. Turisté v zájmové oblasti mohou například využít drah s označením WBA 1-3. Bavorská Ruda-Gotteszell (WBA 1), Zwiesel-Bodenmais (WBA 2) a Zwiesel-Grafenau (WBA 3). (Die Länderbahn, 2016)

5.1.3 Autobusová doprava

Zejména pro návštěvníky Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava během období letních prázdnin (někdy i o víkendech od poloviny června do konce září) fungují takzvané „zelené autobusy“, jedná se o smluvní přepravu Národního Parku a autobusových dopravců. Na některých linkách jezdí i cyklobusy, které umožňují přepravu kol na návěsu. Za finanční podpory obcí jsou zřizovány i linky z Klatov a Sušice, Českého Krumlova apod. nebo jsou autobusy doplňovány o návěsy pro převoz kol. (ČSAD Autobusy Plzeň, 2015)

Na „zelené autobusy“ navazuje v Bavorském lese systém veřejné dopravy BayerWald-Ticket (Národní park Šumava, 2016a) a zejména ekologické Igelbusse, které mají snížit dopravní zatížení individuální dopravou. Návštěvníky dovezou do návštěvnických zařízení a k různým turistickým cílům během letní sezóny. Jsou napojeny na železniční a jinou autobusovou. Na trase Rachel-Lusen jezdí autobusy i během zimní sezóny. (Bayerwald-Ticket, 2016)

Obrázek č. 2: Mapa linek Zelených autobusů NP Šumava a Igelbusse v Bavorském lese

Zdroj: Národní park Šumava, 2015b

5.1.4 Síť turistických a cyklistických tras

V zájmovém území se nachází velmi hustá síť značených turistických tras, cyklotras i cyklostezek. Prochází zde také tři evropské dálkové turistické trasy E6, E8 a E10. A evropská cyklotrasa Euro Velo č. 13, vedoucí z Finska přes střední Evropu k Černému moři. Územím Šumavy prochází také cyklotrasa Šumavská magistrála (č. 33, která navazuje na magistrálu Českého lesa (č. 36).

Na našem území jsou turistické trasy značeny Klubem českých turistů pomocí barevných pásových značek, které se skládají ze tří pruhů, popřípadě jsou doplněny o směrovou šipku navazující na prostřední barevný pruh a jiným způsobem je značen cíl cesty, odbočka k vyhlídce, odbočka ke zřícenině, k pramenu nebo studánce nebo odbočka k jinému objektu. Na místech, která jsou často výchozími lokalitami několika cílů, na rozcestích, v obcích apod., jsou umístěovány tabulky se směrovkami s příslušnou barvou a počtem kilometrů k jednotlivým cílům (Klub českých turistů, 2016b). Zejména

v údajích o délce trasy uvedené v kilometrech se liší české rozcestníky od těch bavorských.

Ve Svobodném státě Bavorsko jsou vyjádřeny většinou pomocí průměrného času, který je nutný pro zdolání dané trasy na rozdíl od kilometráže u nás. Rozdílný je i samotný přístup ve značení tras. Na rozdíl od českého značení jsou bavorské turistické trasy značeny různě barevnými, obrázkovými (zvířecí, rostlinné motivy) nebo geometrickými obrázky. Síť turistických tras je zde velmi hustá a návštěvník se může setkat s několika druhy těchto cest. Nachází se zde takzvané místní turistické stezky (örtliche Wanderwege), klasické turistické trasy (Wandewege) a dálkové turistické trasy (Fernwanderwege).

Značení cest pro cyklisty na našem území se dělí na dva druhy – cykloturistické trasy a cyklotrasy. Cykloturistické (vedoucí po horších polních, lesních cestách) trasy jsou na našem území značeny pomocí podobných značek, jako je ta pro turisty, ale jedná se o jeden barevný vodorovný pruh mezi dvěma žlutými svislými pruhy (někdy doplněný o šipku) a vzdálenosti na směrových tabulích jsou opět uvedeny v kilometrech a doplněny o číslo cykloturistické trasy. Cyklotrasy (vedoucí po silnicích) jsou označeny pomocí žlutých kovových značek (směrové tabule a tabulky a návěst před křižovatkou). (Klub českých turistů, 2016b)

Ve Svobodném státě Bavorsko se cyklotrasy dělí na klasické cyklotrasy (Radwanderwege), dálkové cyklotrasy (Fernradwanderwege) a v zájmovém území se nachází i několik cyklotras pro horská kola (Mountainbikewege).

5.2 Cestovní ruch

V současné době je cestovní ruch velmi silným segmentem ekonomiky v mnoha regionech světa i v globálním měřítku. Cestovní ruch ale nemůže fungovat sám o sobě, velmi důležité je, jakým způsobem jsou dané lokality a atraktivity nabízeny turistům. Přírodní a kulturní potenciál je nutné turistům vhodně nabídnout a poskytnout jim zájem. Na druhé straně ale nesmí dojít k nerespektování určitých hranic, což by mohlo vést k tomu, že se atraktivita území stane jeho vyčerpatelným zdrojem. Atraktivita území je v případě zájmového území částečně chráněna různými stupni ochrany přírody, které napomáhají udržení zachovalé přírody, která je pro turisty lákavá pro kvalitu prostředí v ní. V oblastech zachovalé přírody, která je často předmětem ochrany

na národní a někdy i mezinárodní úrovni je více patrný důraz na vyváženost mezi rozvojem cestovního ruchu a šetrným využíváním území resp. udržitelným rozvojem. Rozvoj turismu v takových oblastech je nutné korigovat a udržet v určitých mezích, které nepřekračují únosnou kapacitu území a nedochází tedy tak k jejich devastaci. (Zelenka a kol., 2013)

Cestovní ruch zájmové oblasti jako celého česko-bavorského pohraničí se musel ve své historii potýkat s velkými problémy. V historii se Šumava několikrát proměnila téměř k nepoznání. Z turistických průvodců v 80. letech vymizely některé památky, místa i pamětihodnosti, které se v nich nacházely na počátku 20. století. Často byly zničeny nebo zneprístupněny a obehnány ostnatými dráty. A vesnice srovnány se zemí. Naopak oblast na západ od železné opony, se život výrazně nezměnil. Pro oblasti Bavorska a i konkrétně Bavorského lesa se turisté stali zdrojem příjmů a přibývaly zde atrakce a penziony. (Bernhardt, Jelen, Mazný, Haller, 2007)

Cestovní ruch zde tvoří významnou základnu rozvoje česko-bavorského pohraničí. V této oblasti je z pravidla dvousezónní. Hornatý povrch vybízí k využití svahů pro vytvoření sjezdovek a je zde množství udržovaných lyžařských stop, ale lokalita je pro turisty atraktivní i během druhé části roku. Nachází se zde síť turistických i cyklistických tras, které návštěvníka provází zachovalou přírodou, ale často mu nabízí i přístup ke kulturním, historickým památkám, přírodním objektům a dalším turistickým cílům, jako jsou například rozhledny zkoumané v této práci.

5.3 Ochrana přírody

Přírodní bohatství krajiny je chráněno několika stupni ochrany přírody. V první řadě jsou Šumava i Bavorský les biosférickými rezervacemi UNESCO a patří i do soustavy chráněných území v rámci Evropské unie Natura 2000. Rozkládají se zde národní parky (Národní park Šumava a National Park Bayerischer Wald). Na území České republiky je to také Chráněná krajinná oblast Šumava a do zájmového území částečně zasahuje i CHKO Blanský les (součást evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 Blanský les). Nachází se zde i další maloplošná chráněná území, jako jsou přírodní rezervace či národní přírodní rezervace, přírodní parky, národní přírodní památky nebo přírodní památky. Ve Svobodném státě Bavorsko se kromě národního parku nachází i přírodní parky (Natur park) a přírodní rezervace. V neposlední řadě dochází

i k velkému rozvoji geoparků, naučných stezek apod., které zejména prostřednictvím vzdělávání napomáhají k ochraně přírody.

Biosférické rezervace Šumava a Bavorský les jsou velkoplošná chráněná území, která jsou vyhlášována v programu Člověk a biosféra v rámci UNESCO. Jejich cílem je ochrana přírodní a kulturní rozmanitosti, udržitelný rozvoj na sociální, přírodní a kulturní úrovni se zaměřením na podporu výzkumu a monitoringu a environmentální výchovy a vzdělávání. (Jílek, Morávková, 2015)

Národní park Bavorský les byl vyhlášen roku 1970 a v roce 1997 byl rozšířen na současnou rozlohu 24 218 ha. NP má za cíl zabezpečení nerušeného průběhu přírodního rozvoje, ochranu a zachování přírodních a přírodě blízkých ekosystémů pro budoucí generace a zabezpečit jejich vývoj bez zásahů člověka zpět k přírodním lesům. (Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald, 2016)

Národní park Šumava je velkoplošné chráněné území vyhlášené v roce 1991. Národní parky v České republice jsou vymezeny a dále určeny § 15-24 Zákona o ochraně přírody a krajiny - č. 114/1992 Sb. Jedná se o rozsáhlá území, jejich značnou část zaujímají přirozené, nebo člověkem málo ovlivněné ekosystémy, které mají mimořádný vědecký a výchovný význam. NP Šumava se rozprostírá na ploše 68 064 ha a 80 % rozlohy (54 100 ha) tvoří lesy. (Národní park Šumava, 2016c)

Chráněná krajinná oblast Šumava je stejně jako všechny CHKO v České republice popsána v § 25-27 Zákone o ochraně přírody a krajiny - č. 114/1992 Sb. (Agentura ochrany přírody a krajiny, 2016a) Rozloha CHKO je 99 624 ha a byla zřízena roku 1963. Od roku 1991 byl na části území zřízen národní park. (Národní park Šumava, 2016d)

Chráněná krajinná oblast Blanský les byla vyhlášena roku 1990 a rozprostírá se na území o rozloze 21 235 ha. (Agentura ochrany přírody a krajiny, 2016b)

6 Vybrané fyzicko-geografické charakteristiky regionu

6.1 Geologie

Horské pásmo Šumavy a Bavorského lesa rozkládající se v této lokalitě je geologicky součástí Českého masivu a jedná se tudíž o součást Hercynské střední Evropy, konkrétně její východní části. Spolu se Smrčínami, Českým lesem, Fichtelgebirge a Hornofalckým lesem tvoří přírodní hranici mezi Čechami a Bavorskem (Jílek, Morávková, 2015). Zájmové oblast má společný geologický vývoj. Pohoří vzniklo kolizí litosférických desek během variského vrásnění v mladších prvohorách. Pohraniční oblast tvoří zejména staré metamorfované horniny a v některých částech vystupují tělesa hlubinných vyvřelin. V historii byly pro rozvoj regionu významné žilné struktury. Jedná se o ložiska železné rudy, polymetalických rud a zlata. (Dokoupil a kol., 2011)

6.2 Reliéf

Zájmové území je také velmi ovlivněno erozí a denudací terénu do současné podoby. Ke snižování a zarovnávání povrchu docházelo v obdobích klidu na rozdíl od zdvihů povrchu během orogenezí. Takto zarovnané povrchy (holoroviny) jsou v Čechách nazývané pláně. Příkladem takových plání mohou být ty v okolí Prášíl, Modravy či Kvildy a často se na nich vyskytují rašeliniště a pramení zde potoky či říčky. Můžeme zde najít i známky nesouvislého pleistocénního zalednění, které bylo jedním z hlavních protagonistů v modelování do podoby současné krajiny, nacházíme zde například morény, jezera ledovcového původu, která vznikla v ledovcových karech nebo mrazové trhliny, sruby a kamenná moře. Střídání dob ledových a meziledových způsobovalo usazování zvětralina a docházelo také k posunu a změnám ekosystémů. O současný vzhled Šumavy se zasloužily výrazně i řeky či intenzivní čtvrtohorní mrazové zvětrávání apod. (Jílek, Morávková, 2015)

Díky výšce pohoří se nacházejí v zájmové oblasti takzvané „alpské vyhlídky“, odkud je možné dohlédnout i na Alpy, zejména při optimálních inverzních stavech za mrazivého a suchého počasí v lednu a únoru a také v období od srpna do října. (Valtr a kol., 2013)

6.3 Podnebí

Šumava i Bavorský les patří do severní mírné podnebné oblasti. Dochází zde k přechodu mezi pevninským a oceánickým klimatem. Průměrná roční teplota na české straně zájmového území se pohybuje v rozmezí od 2 do 6 °C. Nejnižší průměrných ročních teplot dosahují nejvýše položené oblasti a také šumavské pláně, které jsou specifickými oblastmi, kde mohou být velmi nízké teploty kvůli povětrnostním podmínkám. Naopak v nižších polohách a oblastech šumavského podhůří dosahují průměrné roční teploty přibližně 6 °C. Turistická sezóna oblasti se dělí na zimní a letní sezónu. Během léta dosahují průměrné teploty i 12 °C a jsou tedy vhodné i pro letní rekreaci. Jedná se zejména o oblasti v podhůří Šumavy a pro turisty zejména zajímavá oblast kolem vodní nádrže Lipno. Naopak v zimě se průměrné teploty na celém území dostávají pod bod mrazu. Opět platí, že s nejnižšími teplotami se setkáme v nejvyšších partiích Šumavy a na pláních. Zde mohou průměrné teploty klesnout i pod -4 °C a průměrný počet mrazových dní se může být i v rozmezí 160 až 200 dní. Průměrné datum prvního mrazového dne je v druhé polovině září a datum posledního se na velké části území blíží konci května. (Tolasz, 2007) Co se týče teplotní extrémů v jednotlivých částech zájmové oblasti, jistě můžeme zmínit extrémně nízké teploty na otevřených pláních (Jezerní slat' - -41,6 °C) či inverzní stavy (například až +10 °C v polohách nad 1000 m n. m. a v nižších polohách teploty pod bodem mrazu). (Jílek, Morávková, 2015) Všechny tyto teplotní faktory ovlivňují cestovní ruch za rozhlednami v oblasti, jelikož letní sezóna, kdy jsou rozhledny nejnavštěvovanější je zde kratší. Některé rozhledny jsou uzavřeny, nebo je na ně přidáno upozornění o nebezpečí námrazy apod.

Dalším faktorem ovlivňující rozhlednovou sezónu je úhrn srážek a to jak dešťových, tak i těch sněhových. Průměrný roční úhrn srážek je například v oblasti prášilska, modravska či železnorudska až 1400 mm. Horský systém tvoří bariéru pro proudící vzduch a to způsobuje, že návětrné strany jsou bohatší na srážky. (Jílek, Morávková, 2015) Průměrný počet dní se sněžením se zde pohybuje v rozmezí od 70 do 110 dní a sněhová pokrývka průměrně vydrží i sto a více dní. Opět jsou nejvyšší úhrny v oblasti Železné rudy, Srní, Modravy. (Tolasz, 2007) Díky tomu se zde nachází velké množství upravovaných tratí pro běžecké lyžování, které vedou i k některým rozhlednám.

Průměrný počet jasných dní je okolo 50 za rok. Naopak nepříznivě ovlivňující faktor je počet mlžných dní. Počet dní s mlhou v západních částech Šumavy je průměrně 130 a v ostatních oblastech je to přibližně okolo sta dní za rok. (Tolasz, 2007)

Hlavním rozdílem mezi podnebím Šumavy a Bavorského lesa je množství srážek. Návětrné svahy Bavorského lesa jsou bohatší na srážky průměrně o 200-400 mm. Nejvyšší hraniční partie mají během roku přibližně 170-190 srážkových dní z toho průměrně 50-70 dní se jedná o srážky sněhové. Rozložení teplot je podobné jako na území Šumavy. (Jílek, Morávková, 2015)

7 Vlastní výsledky práce

7.1 Zpracování databáze rozhleden

7.1.1 Zhodnocení počtu a polohy rozhleden

Obrázek č. 3: Mapa rozhleden v zájmové oblasti

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

Rozhledny jsou rozmístěny po celé ploše zájmové oblasti. Jak můžeme vidět z mapy i příložené databáze (příloha A), větším množstvím disponuje oblast Šumavy (přibližně se zde nachází 0,004 rozhledny na km²). V bavorské části zájmové oblasti je to přibližně 0,003 rozhledny na km².

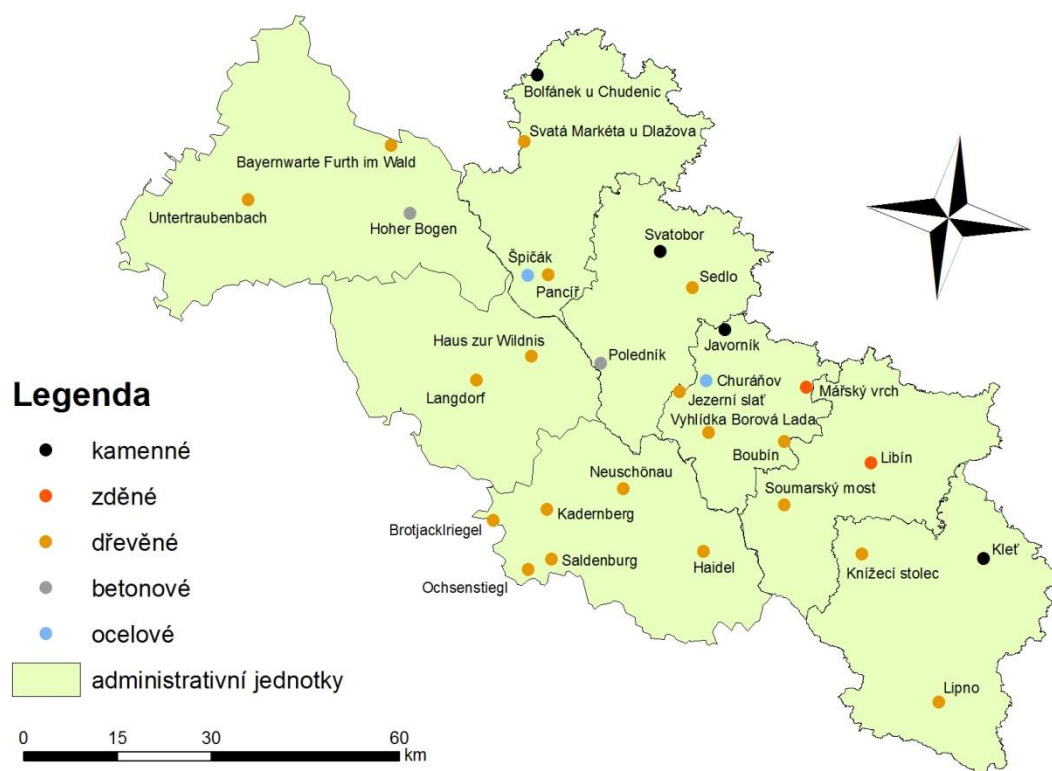
Rozhledny se nachází se jak ve vyšších polohách pohoří Šumavy a Bavorského lesa, tak i v jejich podhůří. Jsou umístěny v různých nadmořských výškách. Můžeme je najít jak v polohách nad 1000 m n. m., tak i například v údolí řeky (nejníže položená rozhledna Untertraubenbach, 361 m n. m.). Nejvýše položené jsou rozhledny na Boubíně (1 362 m n. m.) a Poledníku (1 315 m n. m.).

Průměrná nadmořská výška rozhleden v zájmové oblasti je 920 m n. m. Rozdíl v umístění rozhleden ale může být patrný, pokud zjistíme průměrnou nadmořskou výšku rozhleden na území Šumavy a Bavorského lesa zvlášť. Na Šumavě je jejich průměrná výška 1 013 m n. m., naopak v Bavorském lese je to pouze 767 m n. m.

7.1.2 Typy rozhleden

Pro výstavbu rozhleden byly a i v současné době jsou využívány různé druhy stavebních technologií i materiálů a rozhledny mají i velmi rozdílné architektonické zpracování. Některé objekty jsou pouze solitérní věže, ale můžeme se setkat například s rozhlednami postavenými u turistických chat nebo jako jejich nástavby. Konstrukce jsou buď dřevěné, železné, zděné, kamenné či betonové, ale často se kombinuje i více zmíněných materiálů dohromady. Dřevěné rozhledny jsou často méně finančně nákladné a jedná se pouze o otevřenou konstrukci, která ale nezabezpečuje návštěvníkům ochranu před nepříznivým počasím, ale u některých z nich dochází k opláštění a tím je možné zabezpečit větší komfort pro návštěvníky. V zájmovém území jsou to právě dřevěné rozhledny, se kterými se tu nejčastěji setkáme. Příkladem dřevěných rozhleden jsou rozhledny na Boubíně či soumarských rašeliništích, ale dřevěnou konstrukci má například i stezka korunami stromů na Lipně. Ocelové rozhledny se dostaly do obliby zejména v posledních dvaceti letech a to i jako typizované ocelové konstrukce (Nouza, 1999). Příkladem ocelové konstrukce může být například nová rozhledna na Špičáku. Její konstrukce je ale doplněna o dřevěné opláštění. Částečně ocelovou konstrukci má také skokanský můstek v lyžařském areálu Zadov. Velmi častým typem jsou také rozhledny zděné. Jedná se zejména o rozhledny, které byly postaveny v dávnější minulosti a poskytují větší komfort pro jejich návštěvníky, zejména proto, že je chrání před nepříznivým počasím a nedochází u nich k pohybu, který je pro některé návštěvníky nepříjemný. Často jsou doplněny o turistickou chatu a není tedy výjimkou, že jsou zde často poskytovány doplňkové služby, jako jsou restaurace, občerstvovací zařízení, ubytování apod. (například Svatobor, Libín, Pancíř). Betonové rozhledny mají v zájmovém území také zastoupení a zde se konkrétně jedná o bývalé vojenské objekty Poledník a Hoher Bogen s ocelovou rozhlednovou přístavbou. (Nouza, 1999)

Obrázek č. 4: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle hlavního typu materiálu konstrukce

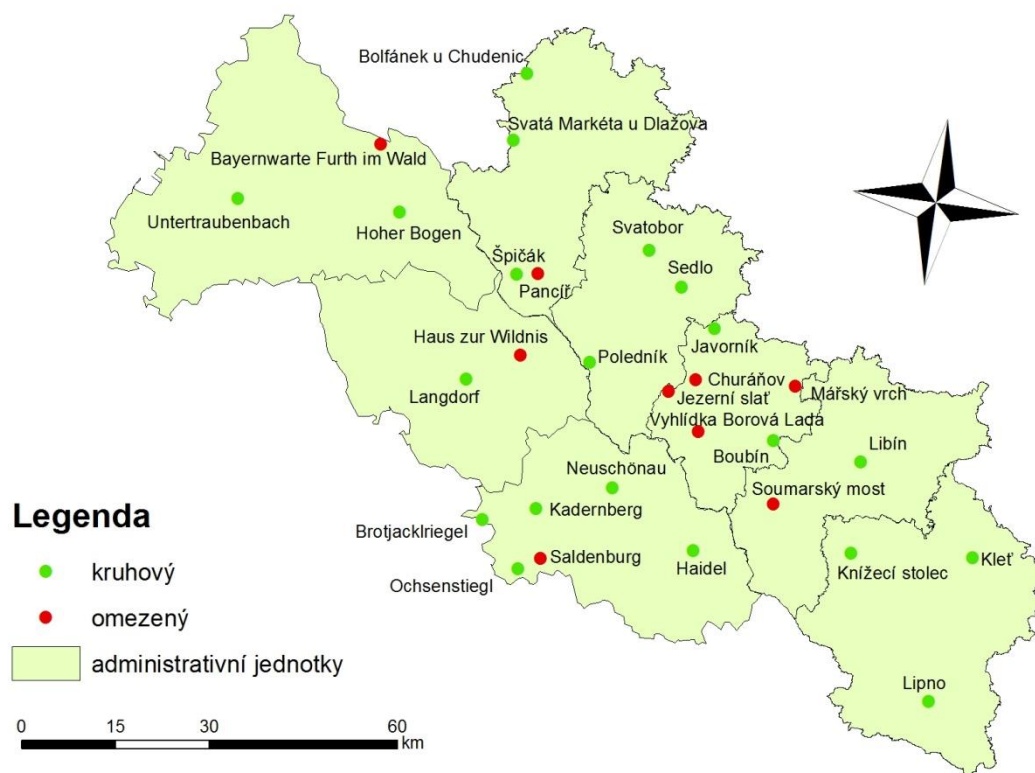

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

Celkově je vidět (obrázek č. 4) větší rozmanitost v použitých materiálech na území Šumavy, kde jsou zastoupeny všechny čtyři druhy. Naopak rozhledny v Bavorském lese jsou až na jednu výjimku pouze dřevěné a to jak ty novější, tak ty postavené během minulého století. Na Šumavě se nachází i velmi staré rozhledny, které jsou kamenné například nejstarší kamenná rozhledna na území české republiky Klet' (1825), Bolfánek u Chudenic (1845) nebo zděné (Libín, 1883). Dvě betonové rozhledny nacházející se v zájmové oblasti mají nejen společný typ materiálu konstrukce, ale také byly obě původně využívány k vojenským účelům.

7.1.3 Rozsah rozhledu

Obrázek č. 5: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle rozsahu rozhledu

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

Rozhled, který poskytují rozhledny v zájmové oblasti, se velmi různí. Důvodů této různorodosti je hned několik. Některé rozhledny slouží pro účely rozhledu do krajiny a je možné z nich v některých případech pozorovat i velmi vzdálené body a oblasti. V tomto případě se jedná o rozhledny, ve vyšších nadmořských výškách, ze kterých jsou za dobré viditelnosti vidět například i Alpy (např. Hoher Bogen, Haidel, Pancíř, Špičák). Ale nachází se zde i rozhledny, které poskytují výhled na menší vzdálenosti a jsou za tímto účelem i stavěny. Příkladem jsou rozhledny umístěné v místech šumavských rašelinišť a slatí (rozhledny na Jezerní slati nebo Soumarském rašeliništi). Tyto objekty byly postaveny primárně za účelem poskytnutí výhledu do těchto přírodně vzácných míst. Podobným příkladem je i rozhledna u obce Untertraubenbach, která se nachází v nejmenší nadmořské výšce ze všech zkoumaných rozhleden. Byla postavena jako pozorovatelná chráněného a vzácného ptactva v ptačí oblasti soustavy chráněných oblastí Natura 2000. Podobné využití má i rozhledna v areálu Haus zur Wildnis, která slouží pro pozorování zvěře ve výběžích. V neposlední řadě ovlivňuje rozsah rozhledu

také vzrůst okolních stromů. V některých případech je viditelnost z rozhleden tímto způsobem ovlivněna značně (Bayerwarte, Haus zur Wildnis, Vyhlídka Borová lada) nebo jen částečně (Pancíř, Saldenburg).

7.1.4 Dostupnost rozhleden

V zájmovém území se nachází poměrně kvalitní a hustá síť značených turistických i cyklistických tras. Díky tomu je možné k některým rozhlednám, kterými se práce zabývá, dojít nebo dojet i po více než jedné z těchto tras. V některých případech se rozhledny nachází i na cestě naučných stezek, nebo v jejich blízkosti.

Rozdílný způsob značení stezek na území Spolkové republiky Německo a České republiky může ovšem přinášet problémy a může pro turisty působit odrazujícím způsobem.

Problémem, který velká hustota sítě turistických a cyklotras přináší, je také nemožnost zobrazení celého zájmového území. Jak v mapových portálech, tak i při zobrazení v programu *Arc Map 10* je kvalitní zobrazení všech tras a stezek pouze ve velkých měřítcích, často přímo u zobrazení jedné konkrétní rozhledny. Proto je dostupnost k rozhlednám v následujícím textu uvedena slovně a u některých je doplněna o mapový výřez.

Bolfánek u Chudenic - k rozhledně se můžeme dostat po značené modré turistické trase, která vede přes vrch Žďár, na kterém se rozhledna nachází. Výchozím bodem je vhodné zvolit městy Chudenice, kterým také prochází značené cyklotrasy č. 2042 a č. 2099, nebo parkoviště u zámku Lázeň. Další variantou je přístup k rozhledně po naučné stezce. Jedná se o NS Žďár, která návštěvníky provede žďárským lesoparkem a na její cestě se nachází i další zajímavé a historicky cenné lokality. Například Národní přírodní památka arboretum Americká zahrada, Kvapilova jezírka, zámek Lázeň apod. Výchozím bodem NS můžeme zvolit parkoviště v blízkosti zámku Lázeň nebo od chudenického hřbitova s kaplí svaté Anny.

Boubín - rozhledna Boubín se nachází na cestě červené turistické trasy z Vimperku do Volar nebo je možné zvolit modrou turistickou trasu, která vede přes vrch Boubín z Kubovi Huti (zastávka a cyklotrasa č. 1202) do obce Zátoň, kde se nachází zastávka

autobusu a také zde prochází cyklotrasa č. 33 a 1138. Rozhledna na Boubíně je také cílovým bodem žluté turistické trasy vedoucí z rozcestí Pod Studenou (Škarez).

Churáňov (skokanský můstek) - abychom dosáhli skokanského můstku, který v současnosti slouží jako rozhledna, můžeme zvolit přístup pomocí lanové dráhy Zadov-Kobyly (je nutné několik desítek metrů sestoupit k rozhledně od výstupu z lanovky). Přímo k rozhledně nevede žádná značená turistická ani cyklotrasa. Jako výchozí bod je vhodné zvolit parkoviště u lanové dráhy (i pro přístup přes sjezdovku) nebo parkoviště Pláně (poté po cyklotrase č. 1040 a č. 1203 cca 450 m k odbočce, která nás po 500 m zavede k rozhledně).

Javorník (Klostermannova rozhledna) - ke Klostermannově rozhledně nás zavede modrá i žlutá turistická trasa, které vedou z parkoviště u lyžařského areálu Javorník přes vrch Javorník, kde se nachází rozhledna, na místo nazvané Javorník rozcestí, kde se jejich cesty dělí. Modrá se stáčí směrem ke Kašperským Horám a žlutá do Pohorska. Do obce vedou cyklotrasy č. 1071, 1140 a 1226.

Jezerní slat' - rozhledna na Jezerní slati je dostupná pouze pěšky po naučné stezce Jezerní slat' z parkoviště Jezerní slat', kde se nachází i autobusová zastávka. K rozhledně je to poté přibližně 200 m.

Klet' - přímo k rozhledně na Kleti je možné dojet autem nebo můžeme využít lanovou dráhu Krasetín-Klet'. Co se týče turistických cest, rozhledna je cílem modré turistické trasy. Klet' se ale nachází i na trase červené (Chvalšiny–Zlatá Koruna), žluté (Plešovice-Křemže), zelené (Český Krumlov–České Budějovice) a naučné stezky Okolo Kletě. Cyklisté mohou zvolit trasu č. 1166A, která je zavede také přímo k rozhledně.

Knížecí stolec - rozhledna na Knížecím stolci je dostupná po značené modré turistické trase, která tvoří okruh z rozcestí Uhlíkovský potok – most. K rozcestí je možné se dostat i po cyklotrase č. 1252.

Libín (rozhledna prince Rudolfa) - k rozhledně nás zavede červená turistická trasa z Prachatic, nebo se můžeme vydat po modré (Volary-Chroboly). Přímo k rozhledně je možné také dojet na kole.

Lipno nad Vltavou – stezka korunami stromů - pohodlný přístup ke stezce korunami stromů mohou zprostředkovat lanové dráhy Jezerní a Střecha v lyžařském areálu Lipno.

Pro parkování se využívá centrální parkoviště v Lipně nad Vltavou (přímo u stezky není možné parkovat). Přímo ke stezce jsou vypravovány tzv. Stezkabusy (Stezka korunami stromů, 2016). Na kole je přístup možný například při sjezdu z cyklotrasy č. 1270 (poté necelých 400 m ke vchodu na stezku). Stezka se nachází na cestě žluté turistické trasy z Frymburku do Lipna nad Vltavou, jejíž část kopíruje i NS Lipno.

Mařský vrch se nachází na trase dvou turistických tras. Červené, která prochází přímo okolo rozhledny. Výchozími body, kde se nachází i autobusové zastávky, mohou být obec Svatá Máří nebo rozcestí Pod Hůrkou (Mlaka). Modrá turistická trasa návštěvníky dovede do místa Mařský vrch – rozcestí, které je vzdálené od rozhledny jen několik metrů. K rozhledně je možný přístup také pro cyklisty například při sjezdu z cyklotrasy č. 1075 na rozcestí Pod Mařským vrchem (poté okolo 600 m k cíli).

Pancíř - pro přístup k rozhledně na Pancíři je možné využít lanové dráhy Špičák-Hofmanky a Hofmanky-Pancíř (nutné jednou přestupovat), která návštěvníky dopraví až k rozhledně. Cyklisté můžou zvolit cyklotrasu č. 2100, kdy je ale nutné z cyklotrasy sjet na rozcestí Pod Pancířem na nezačtenou asfaltovou cestu vedoucí k horské chatě s rozhlednou. Stejnou cestu můžou využít i návštěvníci, kteří chtějí dojet autem přímo k rozhledně. Ze Železné Rudy je Pancíř přístupný po modré turistické trase a přes vrchol prochází i trasa červená ze Špičáckého sedla (parkoviště) směrem na Strážov.

Poledník - rozhledna je dostupná pouze pro pěší nebo cyklisty. Hojně využívaným výchozím bodem je obec Prášily (červená od rozcestí U Prášil–Prášilské jezero–Předěl–Poledník) nebo z parkoviště Prášily, Slunečná se zastávkou autobusu k rozcestí Gruberg, po žluté na rozcestí Slunečná následně po zelené na rozcestí Liščí díry a po červené k vrcholu. Přístup je možný i z opačné strany od obce Modrava po červené turistické trase k vrcholu. Zmíněná trasa je přístupná pouze během části roku. A navazuje na ní i turistická trasa ze Spolkové republiky Německo Europäischer Fernwanderweg E6, Deutschland, Bayerischer Wald. Červenou turistickou trasu můžeme také zvolit přímo z obce Prášily na rozcestí Frantův most, kde e vydáme po zelené Přístup pro cyklisty je velmi obtížný, ale i přesto velmi vyhledávaný, pro jízdu na kole je možné stejné trasy, jako ty turistické (s výjimkou průjezdu okolo Prášilského jezera), ale značená cyklotrasa k vrcholu je č. 2113.

Rozhledna na Sedle je dostupná po červené ze směru Sušice nebo Kašperské Hory. Vhodným výchozím bodem jsou Albrechtice, kde se nachází parkoviště a restaurace. Rozhledna na Sedle je také jedním z cílů „Sušické pavučiny“. Sušická pavučina je síť pěších stezek a hippostezek v délce 20 km v Sušici a jejím okolí, na které se nachází množství informačních a panoramatických tabulí a infrastruktura pro provozování hippo i klasické turistiky. Turisty provede po památkách, výhledech a zajímavostech města Sušice a jeho okolí. Rozhledna na Sedle se nachází na trase modré stezky pavučiny, která návštěvníky provází po vrcholech v okolí Sušice. (Město Sušice, 2015)

Soumarský most - rozhledna se nachází na trase naučné stezky Soumarské rašeliniště navazující na zelenou turistickou trasu. Nejvhodnější je cestu započnout v obci Soumarský most, kde se nachází vlaková i autobusová zastávka.

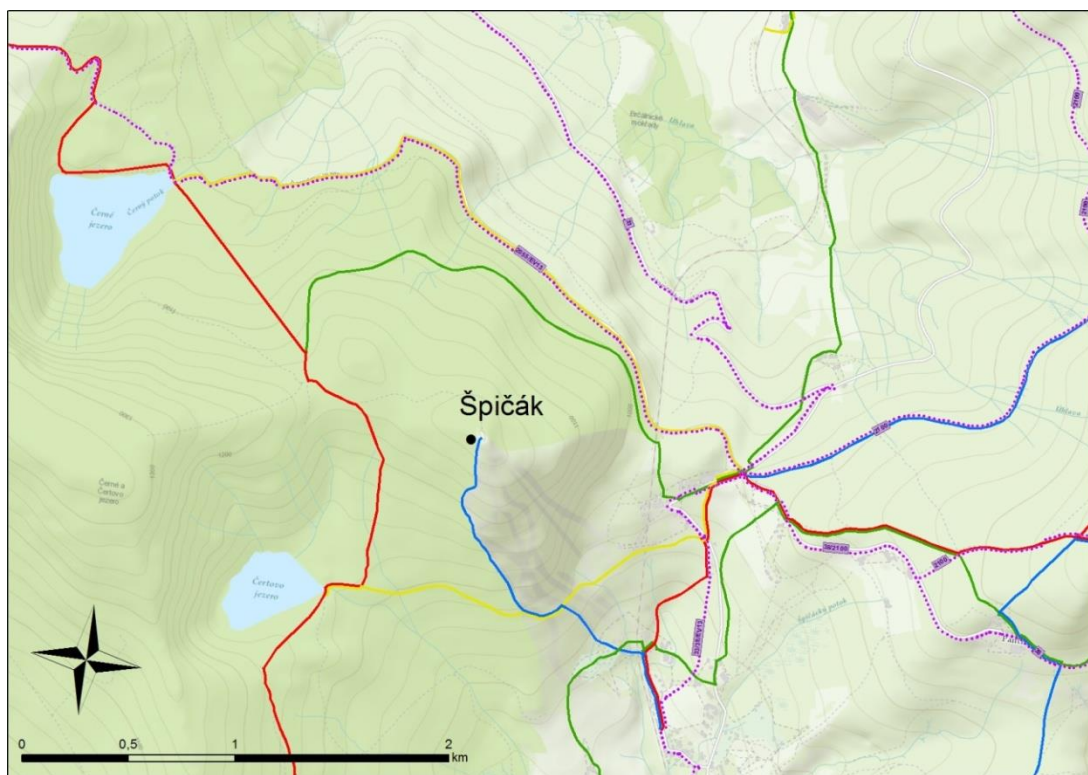
Svatá Markéta u Dlažova - přímo k rozhledně vede žlutá turistická trasa. Parkoviště se nachází u rozcestí Pod Markétou (v blízkosti cyklotrasa č. 2088). Přímo k rozhledně je možné dojet i na kole.

Svatobor - k rozhledně je možné se dostat i autem, parkoviště se nachází v bezprostřední blízkosti rozhledny. Turisté mohou využít dvou značených turistických tras. Žluté vedoucí ze Sušice (Červený Dvůr) přes vrchol do Hrádku u Sušice, nebo červené, kterou je vhodné začít v centru Sušice, nebo může být jako výchozí bod zvolena obec Velhartice. Rozhledna je stejně jako rozhledna Svatobor cílem Sušické pavučiny. Návštěvníci se přímo k rozhledně dostanou po oranžové stezce, nebo stejně jako k rozhledně na Sedle můžou zvolit vnější modrý okruh.

Špičák

Obrázek č. 6: Mapa dostupnosti rozhledny na Špičáku pro pěší turisty a cyklisty

Zdroj: Vlastní zpracování dle Geoportál Plzeňského kraje, 2016

K rozhledně může návštěvníky pohodlně dopravit lanová dráha Špičák. Alternativou pro turisty je modrá turistická trasa, která vede od vlakové zastávky železná Ruda – Špičák po sjezdovce k vrcholu. Alternativou může být přístup po červené od Černého nebo Čertova jezera k rozcestí Pod Malým Špičákem a odtud po neznačené cestě přibližně 750 m k vrcholu. Ke stejnému rozcestí vede i zelená trasa vhodná pro cyklisty. Sídlem Špičák prochází cyklotrasa č. 33 (Šumavská magistrála)

Vyhliídka Borová Lada se nachází na trase NS Les vedoucí z Borové Lady na Chalupskou slat'. V Borové Ladě se nachází parkoviště i zastávka autobusu a je možné se do vesnice dostat prostřednictvím cyklotras č. 33, 1040 a 1053.

Bayernwarte, Furth im Wald - k rozhledně turisty dovede místní turistická trasa F1. Jako výchozí bod je možné zvolit vesnici Seuchau nebo Furth im Wald v blízkosti kempu Einberg. Nebo parkoviště u silnice vedoucí do Klöpflesbergu. K rozhledně je možné dojet i na kole.

Brotjacklriegel se nachází na místní okružní turistické trase, jejímž výchozím bodem je rozcestí Winterzufahrt. Přes vrchol prochází i dálkové turistické trasy Main-Donau-Weg (Ostlinie) a Evropská dálková trasa E8 (Bayerischer Wald-Verein) a turistická trasa Goldsteig Südroute. K vrcholu vede také další turistická trasa Goldsteig-Zubringerweg (Schöfweg) a cyklotrasa.

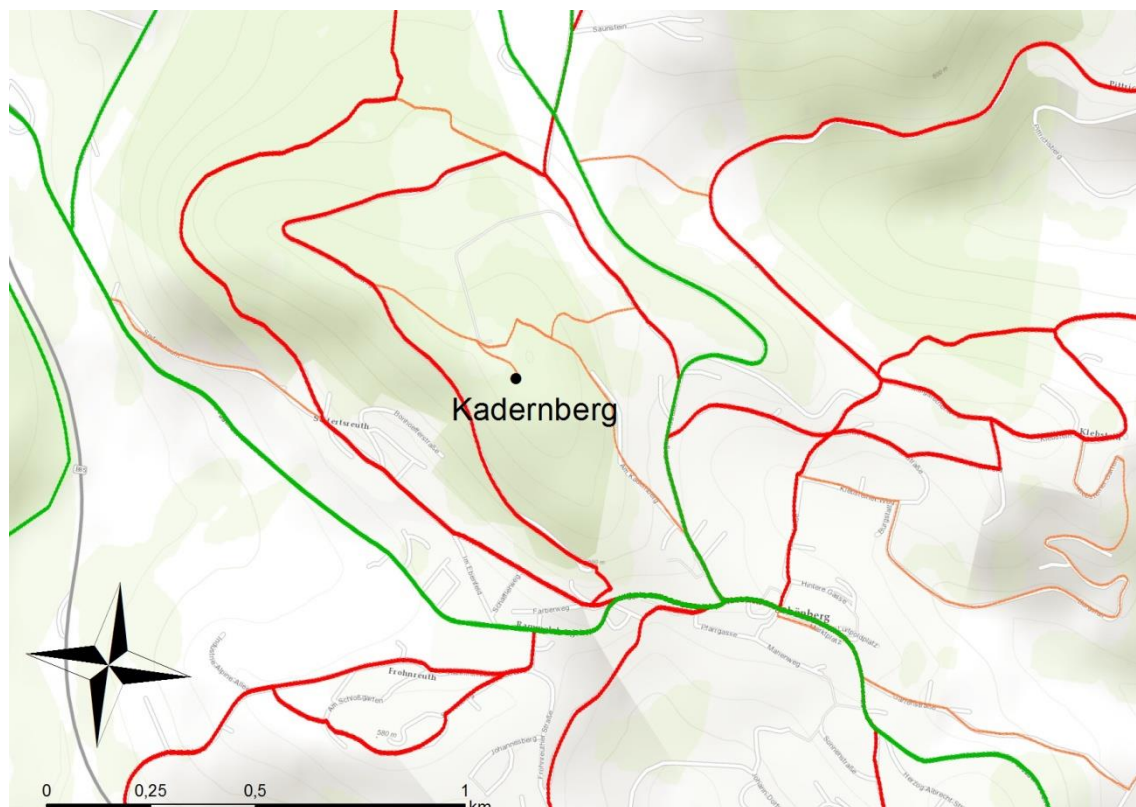
Haidel - vhodným výchozím stanovištěm je obec Obergrainet s možností parkování. Odtud vede k vrcholu a dále místní turistická trasa Rundwanderweg 5 (Haidel). Rozhledna je také jednou z atraktivit na dálkové (Goldsteig Nordroute) a klasické turistické trase.

Haus zur Wildnis - k centru národního parku Falkenstein, kde se nachází placené parkoviště, návštěvníky dovedou dálkové cyklotrasy Nationalpark Radweg a REG (Regentalradweg). Také zde prochází evropská cyklotrasa Euro Velo Route 13 a dálková turistická trasa Böhmweg a klasická turistická trasa. Přímo v areálu se nachází síť místních turistických tras, které jsou značeny zvířecími a rostlinnými motivy.

Hoher Bogen - přes vrchol vedou dvě dálkové turistické trasy. Jednou z nich je Evropská dálková trasa E6, po které se můžeme vydat od horní stanice lanové dráhy Ahornriegel. V místě rozhledny tato trasa vede souběžně s další dálkovou turistickou trasou Baierweg. Prochází zde i místní turistická a cyklotrasa pro horská kola č. 47. Jako výchozím stanovištěm je vhodné zvolit parkoviště poblíž Dienshütte nebo konečnou stanici lanové dráhy.

Kadernberg - na rozhlednu návštěvníky zavede místní turistická trasa ze Schönbergu. Nejbližší parkoviště je vzdálené přibližně 100 m od rozhledny.

Obrázek č. 7: Mapa dostupnosti rozhledny Kadernberg pro pěší turisty a cyklisty

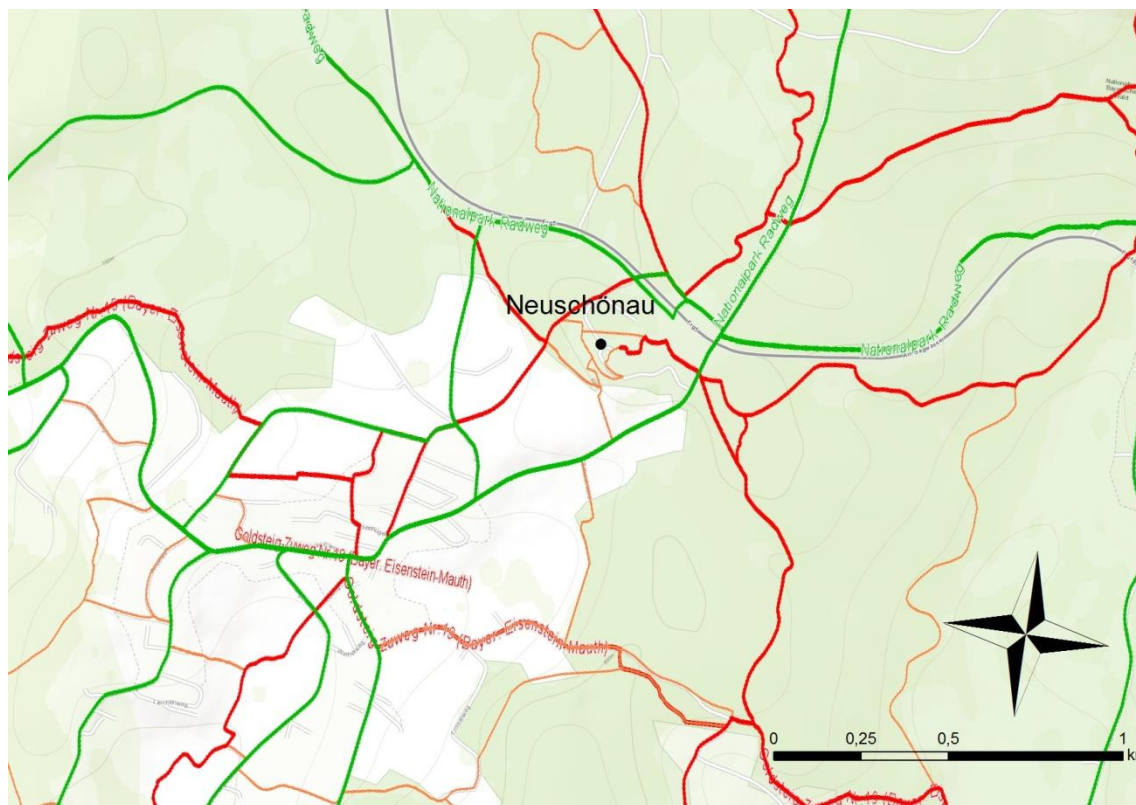

Zdroj: Vlastní zpracování dle Geoportálu Bayern v ArcGIS, 2016

Langdorf - k rozhledně je možné zvolit jednu z celé sítě místních turistických tras, které z mnoha různých směrů (např. Langdorf nebo Schöneck). Přes vrchol vede i cyklotrasa pro horská kola z Langdorfu.

Neuschönau – **stezka korunami stromů se nachází** na cestě místní turistické trasy i klasické turistické trasy vedoucí z mnoha směrů. Přes obec Neuschönau vede i dálková turistická trasa z Bavorské Rudy do Mauth (Goldsteig Zuweg Nr. 19). K parkovišti areálu cyklisty doveze dálková cyklotrasa Nationalpark Radweg a další cyklotrasy, které většinou vedou po okolních komunikacích.

Obrázek č. 8: Mapa dostupnosti stezky korunami stromů v Neuschönau pro pěší turisty a cyklisty

Zdroj: Vlastní zpracování dle Geoportálu Bayern v ArcGIS, 2016

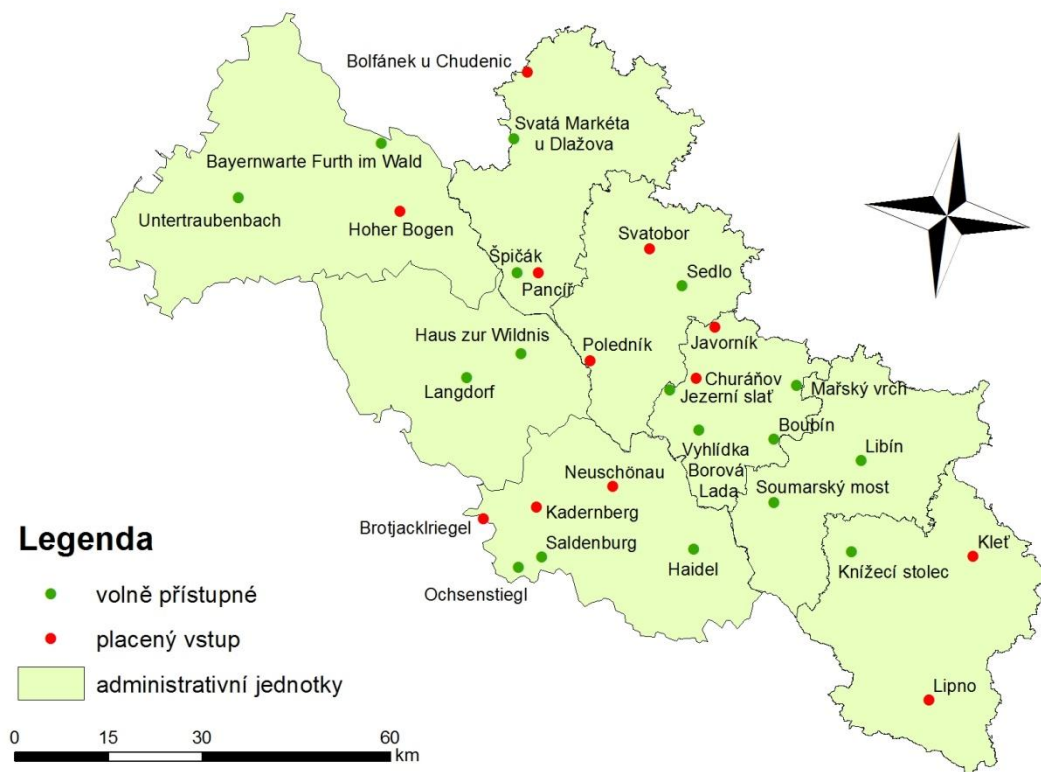
Ochsenstiegl - rozhledna se nachází na trase místní stezky z Thannbergu do Thurmansbang. Do obce Thurmansbang můžou turisté zvolit i dálkovou cyklotrasu Donau-Bayerwald Route (West).

Saldenburg - rozhledna je velmi dobře dostupná od hradu Saldenburg, kde se nachází i množství parkovišť. Přímo k rozhledně nevede žádná turistická ani cyklotrasa (pouze k hradu místní turistická trasa), ale obec Saldenburg se nachází na trase dvou dálkových turistické trasy Main-Donau-Weg (Ostlinie) a Evropská dálková trasa E8.

Untertraubenbach - rozhledna stojí přímo u silnice a u objektu je také možné parkování. Silnici v tomto místě také kopírují dálkové turistické trasy Main-Donau-Weg (Ostlinie) a Verbindungswege (E6/E8). V okolí rozhledny se rozprostírá krátká místní turistická trasa s informačními tabulemi o ptactvu v této ptačí oblasti Natura 2000.

7.1.5 Vstupné

Obrázek č. 9: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle vstupného

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

Mapa (obrázek č. 9) nám podává informace o tom, které rozhledny v zájmové oblasti jsou volně přístupné, a ve kterých se naopak platí vstupné.

Nejvyšší ceny vstupného jsou placeny při vstupu na stezky korunami stromů, ale jedná se o vstupné do celého areálu ne jen na samotnou rozhlednovou věž. Vstupné se také často platí u rozhleden, kde se nachází budova s restauračním nebo ubytovacím zařízením (Pancíř, Svatobor, Bolfánek u Chudenic, Klet, Kadernberg).

7.1.6 Občerstvení u rozhledny

Obrázek č. 10: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle přítomnosti občerstvovacího popř. restauračního zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

Jak můžeme vidět v mapě (obrázek č. 7) občerstvovací nebo restaurační zařízení se nachází u 13 z 29 zkoumaných rozhleden. Jedná se o poměrně vysoké číslo, jelikož se v zájmovém území nachází množství rozhleden, u kterých není poskytnutí občerstvení možné. Jedná se například o rozhledny na šumavských slatích a rašeliništích, která jsou přísně chráněna. Další rozhledny se nachází na místech, která nemají vybudovanou infrastrukturu pro potřeby dopravy zboží, nebo nejsou dostupné pro jiné než pěší nebo cyklisty.

7.2 Návštěvnost rozhleden

Jak již bylo zmíněno v metodice práce, návštěvnost rozhleden se často vůbec neeviduje a to zejména proto, že velká část rozhleden ve volně přístupná. Zajímavostí ale je, že se neevidují počty návštěvníků ani v některých zpoplatněných rozhlednách, kde je návštěvníkům oproti platbě dána vstupenka. V některých případech nebylo možné dosáhnout majitele nebo provozovatele rozhleden telefonicky ani prostřednictvím

emailové komunikace. Dalším problémem bylo, že někteří provozovatelé nebyli schopní poskytnout ani hrubé odhady návštěvnosti. V následující tabulce jsou uvedeny získané údaje o návštěvnosti rozhleden s případnou poznámkou, jestli se jedná o odhad a také je blíže specifikováno, za jaké období je údaj uveden.

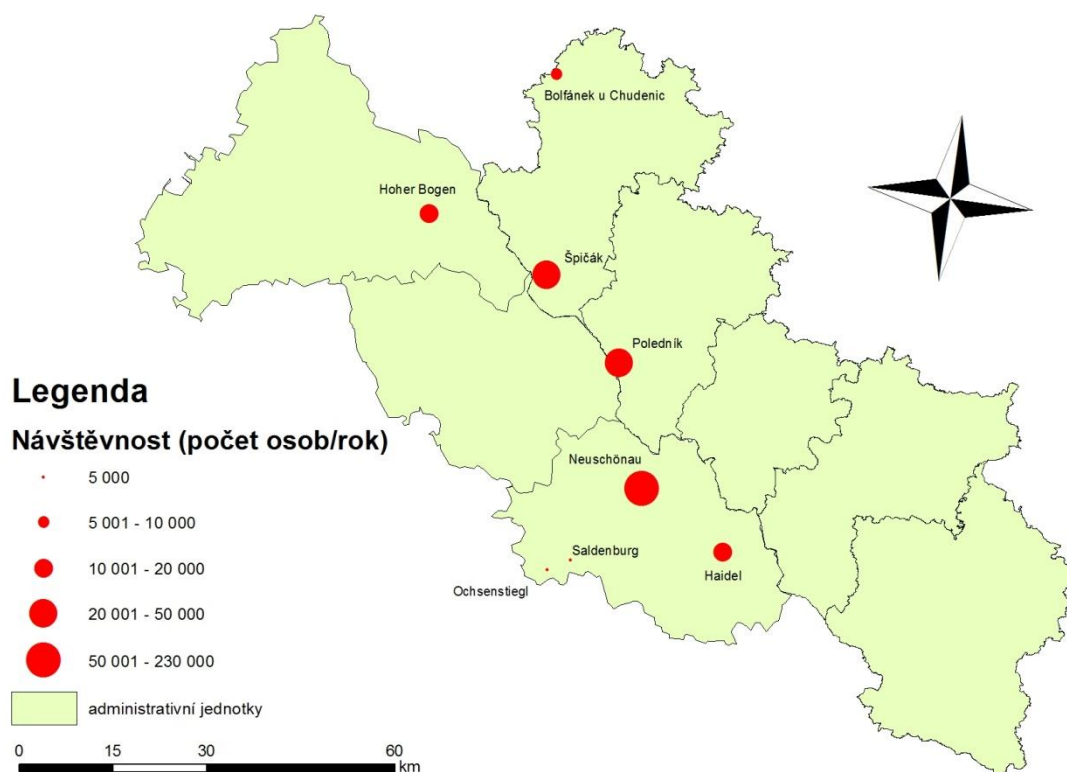
Tabulka č. 5: Návštěvnost rozhleden v zájmové oblasti

Název	Návštěvnost (počet osob)	Pozn.
Bolfánek u Chudenic	10 000	za rok 2015, přibližně
Boubín	-	bez odpovědi
Churáňov (Skokanský můstek)	150	za den během letní sezóny, odhad
Javorník (Klostermannova rozhledna)	-	bez odpovědi
Jezerní slat'	108 320	za rok 2015 v lokalitě jezerní slat'
Klet'	-	bez odpovědi
Knížecí stolec	-	neviduje se
Libín (Rozhledna prince Rudolfa)	-	bez odpovědi
Lipno - stezka korunami stromů	-	neposkytují informace
Mařský vrch	-	bez odpovědi
Pancíř	-	neviduje se
Poledník	42 990	za rok 2015
Sedlo	-	neviduje se
Soumarský most	-	neviduje se
Svatá Markéta u Dlažova	-	neviduje se
Svatobor	150 - 200	za den během letní sezóny
Špičák	40 000	během letní sezóny (15. 6. - 15. 9.), odhad
Vyhlička Borová Lada	-	neviduje se
Bayernwarte Furth im Wald	-	neviduje se
Brotjacklriegel	-	bez odpovědi
Haidel	10 000 - 15 000	za rok, odhad
Haus zur Wildnis	-	bez odpovědi
Hoher Bogen	17 000	během letní sezóny, přibližně
Kadernberg	-	bez odpovědi
Langdorf	-	neviduje se
Neuschönau - stezka korunami stromů	230 000	za rok 2015, přibližně
Ochsenstiegl	5 000	za rok, odhad
Saldenburg	5 000	za rok, odhad
Untertraubenbach	50	během víkendu při pěkném počasí, odhad

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Hodnoty, které bylo možné porovnat (přesná čísla návštěvníků za rok 2015 nebo odhad průměrného počtu návštěvníků za rok) jsou zobrazeny v mapě (obrázek č. 11). Můžeme tak vidět, že seznamu rozhleden dominuje Stezka korunami stromů v Neuschönau, kterou za rok 2015 navštívilo přibližně 230 000 návštěvníků. Pravděpodobně by vysokým číslem návštěvníků disponovala i stezka korunami stromů v Lipně nad Vltavou, ale tyto údaje autorce práce nebyly poskytnuty. Vysokými počty návštěvníků disponují i rozhledny Poledník a Špičák, které jsou dle dotazníkového šetření také velmi vyhledávanými rozhlednami na Šumavě. Zájem o ně potvrzují i informace zjištěné prostřednictvím strukturovaných rozhovorů v informačních centrech. U těchto rozhleden se jedná o poměrně vysoké číslo návštěvníků, kteří rozhledny navštíví během lední sezóny. Často navštěvovanými rozhlednami jsou i rozhledna na Hoher Bogen a Haidel.

Obrázek č. 11: Mapa návštěvnosti vybraných rozhleden v zájmové oblasti

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR 500, Eurostat GISCO v ArcGIS, 2016

7.3 Výsledky strukturovaného rozhovoru v informačních centrech

Informace zjištěné pomocí strukturovaných rozhovorů s pracovníky informačních center se různily jak mezinárodně, tak i v jednotlivých regionech zájmového území. Největším rozdílem mezi českou a bavorskou stranou zkoumané oblasti je vzdálenost, kterou jsou turisté ochotní nebo schopní za rozhlednami absolvovat a tudíž i o jak vzdálené objekty jeví zájem.

Turisté dotazující se v informačních centrech na Šumavě, směřovali svůj zájem spíše regionálně a to konkrétně na menší vzdálenosti, přibližně do 20 km od výchozího bodu (resp. infocentra). Takto zaměřená jsou většinou i doporučení daných informačních středisek. Obecně tedy platí, že turisté dotazující se na rozhledny již předem často o blízké rozhledně či rozhlednách vědí a spíše se chtějí poradit, kudy se k rozhledně dostanou. Jako příklady těchto zjištění je možné uvést informační centrum v Želené Rudě, kde jsou nejčastějším objektem zájmu rozhledny na Pancíři a Špičáku a také jsou primárně nabízeny a doporučovány. V současné době je větší zájem o novou rozhlednu na Špičáku. Obě tyto rozhledny jsou dostupné lanovou dráhou a jsou tedy také často objektem zájmu rodin s dětmi a starších osob. Pokud návštěvníci chtějí doporučit i jiná rozhlednová místa, jsou jim doporučována, ale pouze takové, které jsou ze železné Rudy dobře dostupné (například autobusovou dopravou). Při dotazu ohledně zájmu turistů o dostupnosti na kole se autorka dozvěděla, že častějším dotazem je, jestli je možné své kolo pomocí lanové dráhy vyvézt na vrchol, než na samotný přístup.

V informačním centru v Prášílech je hlavním dotazovaným objektem rozhledna na Poledníku. Je to způsobeno zejména tím, že Prášily jsou jedním z výchozích bodů pro dosažení tohoto vrcholu s rozhlednou. Přibližně 50 % dotazů turistů směřují přímo na informace o dostupnosti rozhledny, ale zajímají se i o jiné rozhledny a vyhlídky a v tom případě jsou odkazováni do informačního centra v Železné Rudě a na rozhledny na Špičáku a Pancíři. Poledník je také jako jediná rozhledna poptáván v IC Rokyta, kde jinak ale zaznamenávají velmi malý (pouze tak 5 %) zájem oproti tradičně dotazovaným turistickým cílům. Na Poledník se ptají i turisté v IC Modrava, je zde objektem zájmu během letní, ale i zimní sezóny. O výstup na vrchol se zajímají i běžkaři, ale většinou je pro ně odrazující náročnost výstupu a také zavřená rozhledna. V IC Modrava registrují velký zájem o rozhledny a i typ turistů, kteří speciálně vyhledávají jen tyto objekty. Zájem o rozhledny je značný. Dokazuje to i velké množství informačních prospektů, jak

přímo zaměřených na rozhledny, rozhlednová místa nebo vrcholy, které jsou pracovníky center nabízeny, tak i oni samotní na základě množství dotazů turistů. V IC Kvilda jsou kategorie „rozhledny“ a „místa rozhledu“ dokonce samostatně zařazeny i v databázi „často kladených otázek“, které je možné nalézt na dotykových obrazovkách v centru, které si může návštěvník sám pročíst a najde zde i stručné informace o jednotlivých objektech a vrcholech. Kromě IC Rokyta je malý zájem o rozhledny v Hartmanicích, kde je zájem o rozhledny téměř nulový. Při dlouhodobějším pobytu jsou jim sice doporučovány rozhledny u Sušice (Sedlo, Svatobor) anebo další vyhlídky, například Pustý Hrádek nebo hrad Kašperk, ale celkově zde nezaznamenávají dotazy ohledně vyhlídek do okolí téměř vůbec.

V bavorské části zájmové oblasti se situace liší zejména v rozsahu oblasti dotazové turisty a tím pádem i v místech doporučovaných ve střediscích. Návštěvníci Bavorského lesa se zajímají o celou tuto oblast a dotazují se i na lokality či objekty vzdálené několik desítek kilometrů. Jednoznačně nedotazovanějším rozhlednovým místem je stezka korunami stromů v Neuschönau. Zájem o stezku jeví i turisté, kteří navštíví turistické centrum v nejvzdálenější (z dotazovaných) Bavorské Rudě. Primární postavení stezky potvrzuje i milion návštěvníků, kteří navštívili stezku do 3 let její existence. Není výjimkou, že se o ni zajímají i turisté z jiných částí světa a díky dobré dostupnosti (v letní sezóně dobré spojení díky „zeleným autobusům“, které navazují i za hranicemi) je často vyhledávaným cílem i z české strany. Často poptávaná je například v informačním centru Kvilda. Odlišnou skupinu tvoří informační centra v Neuschönau a Mauth, kde turisté jeví zájem pouze o stezku korunami stromů a dotazují se zde jen na tento cíl. Ale je jim doporučována i návštěva stezky korunami stromů v Lipně nad Vltavou. Obecně také platí, že návštěvníci v Bavorském lese častěji vyhledávají lokality s větší koncentrací atraktivních míst, objektů a nabídky zážitků na jednom místě a to například centrum národního parku Bavorský les Lusen, kde se stezka korunami stromů nachází, splňuje. Dalším takovým místem, které je mezi turisty velmi populární a je zde nabídnuta i možnost rozhledu do krajiny, je Wald Wipfel Weg v Maibrunnu.

Autorka se taktéž zaregistrovala, že v dotazovaných informačních centrech na Šumavě byly zmíněny všechny rozhledny, které jsou v této práci zkoumány, naopak v informačních centrech na bavorské straně zájmové oblasti mluvili pracovníci pouze o pěti z jedenácti zkoumaných rozhleden (Haidel, Haus zur Wildnis, Hoher Bogen,

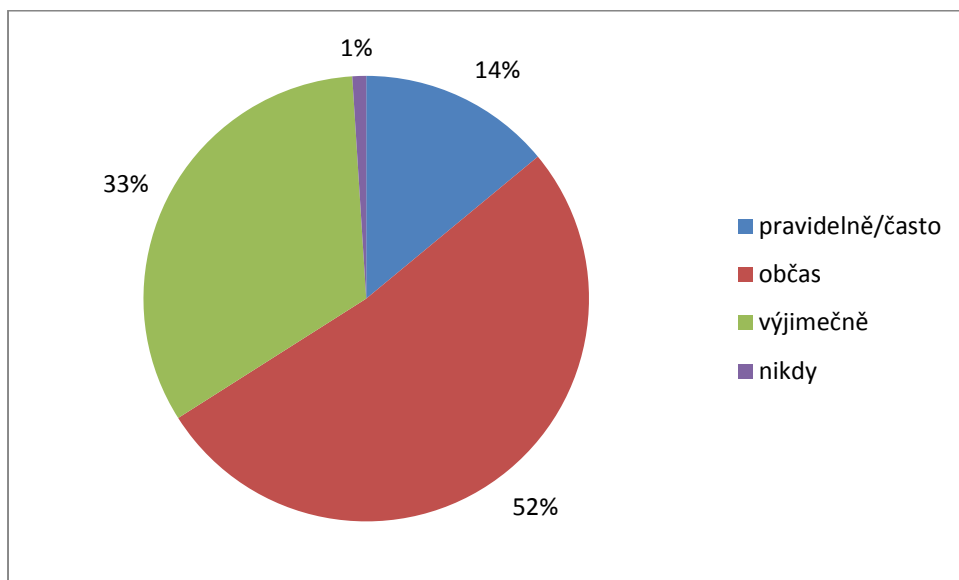
Langdorf a nejvíce zmiňovaná stezka korunami stromů v Neuschönau). Dokonce jsou zde turistům doporučovány výlety na Šumavu. Zájem jeví turisté o Poledník a stezku korunami stromů v Lipně nad Vltavou.

Ve většině případů se pracovníci informačních center shodují, že „rozhlednová turistika“ je v současné době velkým fenoménem a turisté o ně jeví značný zájem. Rozhledny jsou také často cílem cyklistů, kteří nevyhledávají pouze snadno dostupné objekty, ale i rozhledny, které jsou kvůli převýšení a někdy i nižší kvalitě cest obtížně přístupné. S výjimkou Poledníku a stezek korunami stromů v Lipně nad Vltavou nezaznamenala autorka, že by němečtí turisté jevíli zájem o rozhledny na území Šumavy. Toto platí i o českých turistech a jejich zájmu o rozhledny v Bavorském lese.

7.4 Výsledky dotazníkového šetření

Na základě dotazníkového šetření provedeného na území České republiky byly zjištěny následující informace.

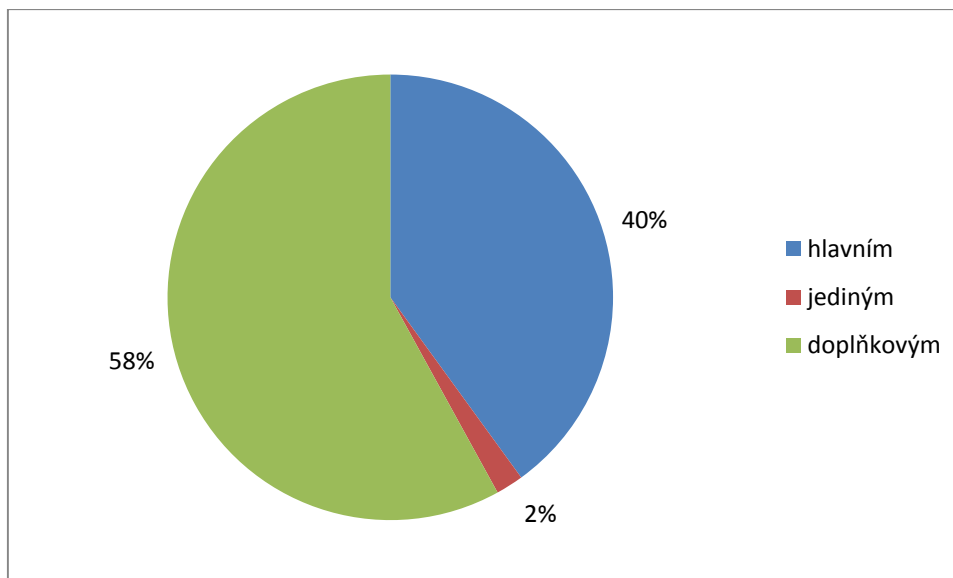
Obrázek č. 12: Graf dle otázky dotazníkového šetření: "Jak často navštěvujete rozhledny?"

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Jak můžeme vidět v grafu (obrázek č. 12), pravidelných návštěvníků rozhleden je mezi dotazovanými 14 % a více než polovina rozhledny také občas navštěvuje. Při počtu sto respondentů je toto číslo poměrně vysoké a je tudíž vidět, že rozhledny jsou turisty vyhledávány.

Obrázek č. 13: Graf dle otázky dotazníkového šetření: "Rozhledna je pro Vás většinou cílem:"

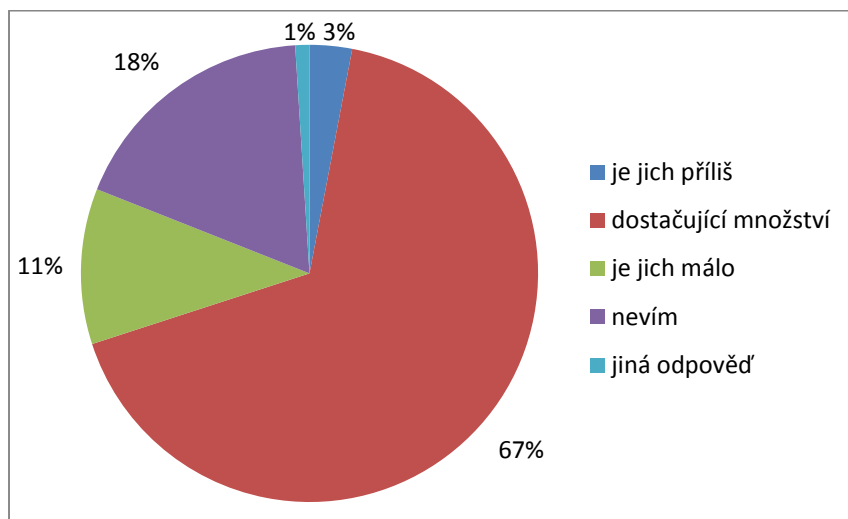
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

I přes zájem turistů o rozhledny autorka zjistila, že rozhledny je spíše doplňkovým cílem, ale často si je turisté volí i jako hlavní cíl své cesty. (viz obrázek č. 13)

Velmi zajímavé je zjištění, že více než polovina (57 %) respondentů se nezajímá nebo neregistruje nově otevřené rozhledny, ale 65 % z nich navštívilo nejnověji otevřenou rozhlednu na Špičáku u Železné rudy. Tento zájem je možné také přisuzovat snadné dostupnosti pohodlnou sedačkovou lanovkou. Dalšími populárními rozhlednami jsou dle dotazníkového šetření rozhledny Pancíř, který alespoň jednou navštívilo 60 % z dotazovaných. O pomyslnou třetí příčku se dělí dvě velmi rozdílné rozhledny Poledník u Prášil a Bolfánek u Chudenic (57 % dotazovaných). Co se týče rozhleden v bavorské části zájmového území, největší počet zaznamenala stezka korunami stromů v Neuschönau, konkrétně 20 % dotazovaných a 17 % také navštívilo Hoher Bogen. Počet návštěv bavorských rozhleden byl celkově výrazně nižší. Bayernwarte Furth im Wald – 7 % návštěvníků, rozhledna v centru národního parku Bavorský les Falkenstein (Haus zur Wildnis) – 4 % návštěvníci, Langdorf – 3 %, Haidel – 2 % a Saldenburg – 1 %. V některých případech (Brotjacklriegel, Kadernberg, Untertraubenbach a Ochsenstiegl) nikdo z dotazovaných dané rozhledny nenavštívil.

Větší zájem o rozhledny na našem území z pohledu českých turistů potvrzuje také údaj o názoru na množství rozhleden konkrétně na území Šumavy, kdy jej byli většinou schopni ohodnotit.

Obrázek č. 14: Graf dle otázky dotazníkového šetření: "Jaký je Váš názor na množství rozhleden na Šumavě?"

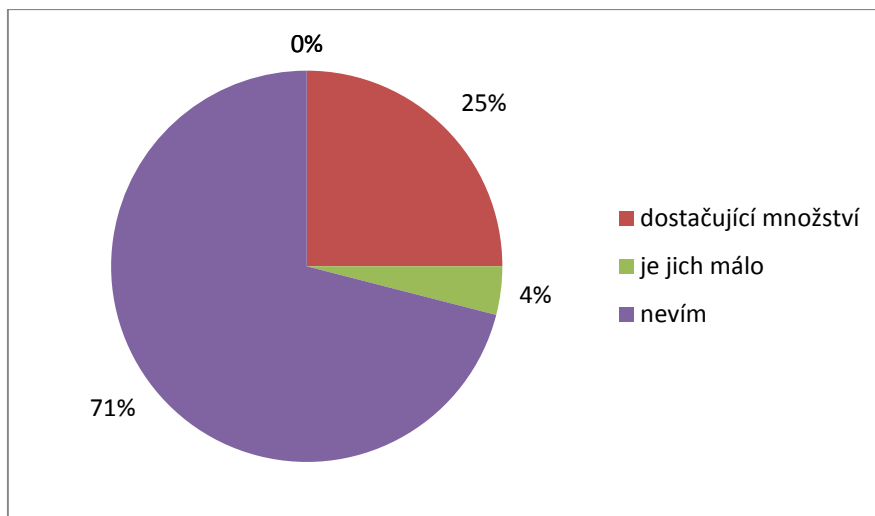

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Z grafu (obrázek č. 14) můžeme vyčíst, že 67 % si myslí, že počet rozhleden na území Šumavy je dostačující, naopak 11 % se přiklání k názoru, že jich je málo a 3 % odpověděli, že rozhleden je příliš. Pouze 18 % osob nebylo schopno množství ohodnotit. Dotazovaní také mohli zhodnotit množství rozhleden svým vlastním způsobem. Učinil tak pouze jeden dotazovaný, který si myslí, že rozhleden je na Šumavě hodně, ale že jsou často umístěny na špatných místech a neposkytují tak hezký výhled do okolí.

Co se týče rozhleden v Bavorském lese, respondenti v 71 % případech nebyli schopni zhodnotit počet rozhleden a pouze 25% z nich se shodlo na tom, že je množství dostačující a naopak 4 % si myslí, že jich je málo (obrázek č. 15).

Obrázek č. 15: Graf dle otázky dotazníkového šetření: "Jaký je Váš názor na množství rozhleden na Šumavě?"

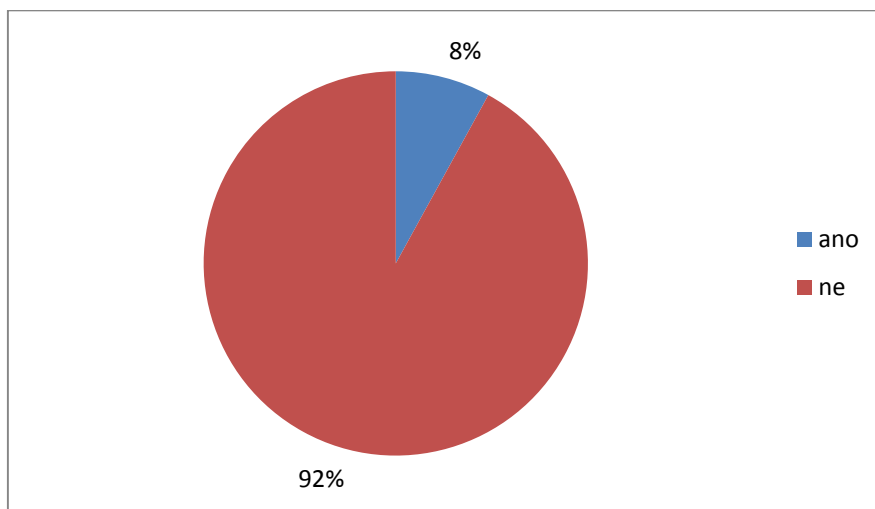

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že rozhledny jsou často cílem pěších turistů. 82% dotazovaných jako jeden ze způsobů dopravy k rozhlednám preferuje pěší chůzi. 42 % se také dopravuje k rozhlednám autem a 29 % využívá kolo. Ve 27 % případů dotazovaní kombinují více typů dopravy.

Jak můžeme vidět z grafu (obrázek č. 16), ve většině případů dotazovaní nepodřizují výběr rozhledny dostupnosti prostřednictvím automobilu až k samotnému objektu.

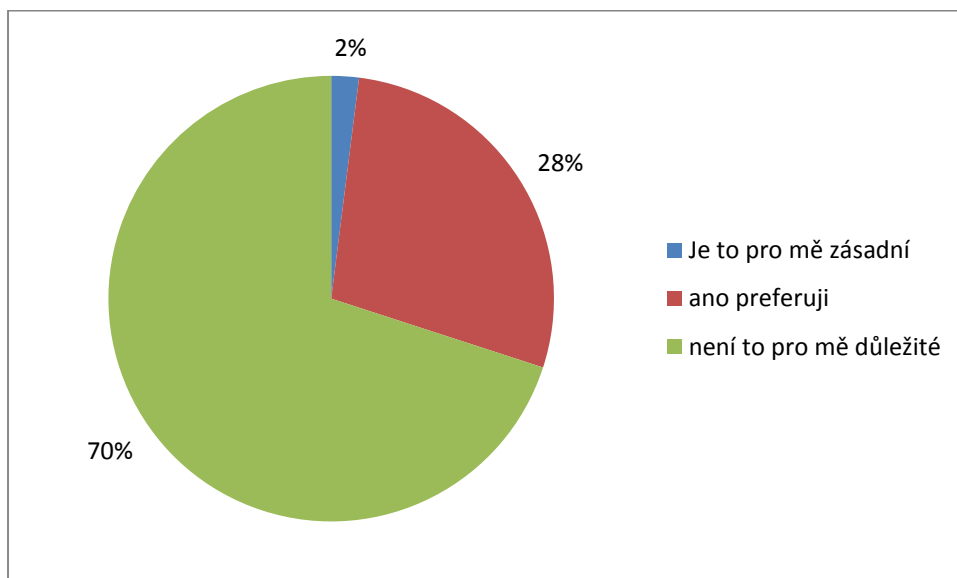
Obrázek č. 16: Graf dle otázky dotazníkového šetření: "Preferujete rozhledny s parkováním přímo u nich?"

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Stejně tak není pro dotazované ze 70 % zásadní, jestli jsou u rozhledny poskytnuté další doprovodné služby, jako je občerstvení, dětská hřiště a jiné zázemí, ale přesto 28 % upřednostňuje rozhledny, kde tyto služby nabízejí od těch, které ne (obrázek č. 17).

Obrázek č. 17: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Preferujete rozhledny, kde jsou poskytnuty další služby?“

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že turisté vyhledávají zejména rozhledny, které poskytují široký a daleký rozhled a často, ale taky se zajímají o pohled na jim známé body v krajině.

Závěr

Výstavba rozhleden v zájmové oblasti má dlouhou tradici stejně tak jako na celém území České republiky a Spolkové republiky Německo. V minulosti byly stavěny pro různé účely, naopak dnes jsou primárně využívány pro potřeby cestovního ruchu, pouze jsou někdy doplněny o zařízení telekomunikačních firem.

Pojem „rozhledna“ nemá do dnešní doby mezinárodně uznávanou definici a proto není jasné, co za rozhlednu považovat a co ne. To může přinášet jisté problémy. I v této práci jsou uvedeny objekty, u nichž by bylo možné polemizovat, jestli se o rozhledny opravdu jedná, či nikoliv. Proto by bylo do budoucna vhodné přesně definovat, co je rozhledna a například vymezit pomocí jiného názvosloví i další rozhlednové a vyhlídkové stavby a vytvořit tak několik definovaných skupin objektů, které poskytují výhled. Jako nedostatek může být vnímána i častá absence monitoringu návštěvnosti a to i u rozhleden, u nichž je zpoplatněno vstupné.

V úvodu práce si autorka definovala cíle. Vytvoření databáze rozhleden na části území Šumavy a Bavorského lesa, které může být vnímáno jako komplexní turistická destinace. Tato databáze byla vytvořena a podává informace o rozhlednách v území. Splněn byl i druhý cíl zaměřený na popis dostupnosti všech zkoumaných objektů. Třetím cílem bylo zhodnocení zájmu turistů o rozhledny a jejich vybavenost. Z výzkumu provedeného na základě strukturovaných rozhovorů v informačních centrech a dotazníkového šetření bylo zjištěno, že turisté ze Spolkové republiky Německo preferují rozhledny s větší vybaveností (občerstvení, další atraktivita, „zážitkové parky“ apod.). Naopak u turistů z České republiky jde čistě o zájem o rozhledny a jejich účel a vybavenost berou jako příjemný bonus.

Seznam použité literatury

BERNHARDT Tomáš, JELEN, Jiří, MAZNÝ, Petr. *Šumava bez hranice*. Šumava – Bavorský les – Mühlviertel. 1. vyd. Plzeň: Starý most, 2006. 317 s. ISBN 80-239-8063-7.

DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír. *1000 technických památek a zajímavostí*. To nejkrásnější z Čech, Moravy a Slezska. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2015. 336 s. ISBN 978-80-242-4742-7.

DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír. *222 technických skvostů České republiky*. 1. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2005. ISBN 80-7011-867-9.

DOKOUPIL, Jaroslav a kol. *Život v česko-bavorském pohraničí – příroda, lidé, památky: vývoj po listopadu 1989*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011. 52 s. ISBN 978-80-261-0079-9.

DOKOUPIL Jaroslav, KOPP Jan a kol. *Vliv hranice na přírodní a socioekonomické prostředí česko-bavorského pohraničí*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2011. 160 s. ISBN 978-80-261-0089-8.

FÁBERA, Jaroslav, HOLUBÁŘOVÁ, Helena. *365 rozhleden ČR*. 1. vyd. Klub přátel rozhleden, o. s., 2013. 384 s. ISBN 978-80-905455-0-2.

FÁBERA, Jaroslav, HOLUBÁŘOVÁ, Helena. *Nové rozhledny ČR*. Více než 101 staveb. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2015. 128 s. ISBN 978-80-2475615-8.

HÁJEK, Pavel. *Krajina zevnitř*. 1. vyd. Praha: Malá Skála, 2002. 117. S. ISBN 80-902777-8-0.

JÍLEK Tomáš, MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Vlastivěda česko-bavorského pohraničí*. Příroda, kulturní památky v historických souvislostech, současnost, regiony = Heimatkunde der tschechisch-bayerischen Grenzregion: Natur, Kulturdenkmäler im historischen Kontext, Gegenwart, Regionen. Plzeň: ViaCentrum s.r.o. pro Západočeskou univerzitu v Plzni, 2015. 140 s. ISBN 978-80-261-0557-2.

KARTOGRAFIE PRAHA. *Rozhledny České republiky*. 1. vyd. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2015. Měřítko 1:500 000. 1 mapa: barevná; 65x97 cm, složeno na 23x13 cm. ISBN 978-80-7393-370-8.

MIŠKOVSKÝ, Pavel. *Naše rozhledny*. 3. opr. vyd. Praha: Dokořán, 2008. 326 s. ISBN: 978-80-7363-189-5.

NOUZA, Jan. *Rozhledny Čech, Moravy a Slezska*. 1. vyd. Liberec: Nakladatelství 555, 1999. 159 s. ISBN 80-902590-4-9.

NOUZA, Jan. *Rozhledny na prahu 21. Století*. 1. vyd. Liberec: Nakladatelství 555, 2003. 151 s. ISBN 80-86424-19-7.

TOLASZ, Radim a kol. *Atlas podnebí Česka*. 1. vyd. Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2007. 255 s. ISBN 978-80-86690-26-1.

ŠTEKL, Jiří. *Rájem rozhlednovým*. Na kole, pěšky, lanovkou i tramvají. 1. vyd. Plzeň: Cykloknihy s. r. o., 2008. 258 s. ISBN 978-80-87193-00-6.

ŠTEKL, Jiří. *Rájem rozhlednovým*. Na kole, pěšky, lanovkou i tramvají. 2. aktualiz. A dopl. vyd. Plzeň: Cykloknihy, s. r. o., 2009. 278 s. ISBN 978-80-87193-04-4.

ŠTEKL, Jiří. *Rájem rozhlednovým*. Na kole, pěšky, lanovkou i tramvají. 3. aktualiz. A dopl. vyd. Plzeň: Cykloknihy, s. r. o., 2011. 311 s. ISBN 978-80-87193-16-7.

ŠTEKL, Jiří. *Rozhlednovým rájem*. 62+3 nejnovější rozhledny České republiky 2013-2016. 1. vyd. Plzeň: Cykloknihy, s. r. o., 2015. 79 s. ISBN 978-80-87193-34-1.

ŠTEKL, Jiří. *333 výletů po rozhlednách Čech, Moravy a Slezska*. Na kole, pěšky, vlakem, lanovkou i tramvají. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Plzeň: Cykloknihy, s. r. o., 2013. 342. S. ISBN 978-80-87193-24-2.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Michaela. *Využití potenciálu rozhleden pro tvorbu produktu cestovního ruchu*. Praha, 2013. 73 s. Diplomová práce. Vysoká škola obchodní v Praze. [online]. [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z: <http://vyzkumy.czechtourism.cz/672/vyuziti-rozhleden-pro-tvorbu-produktu-cestovniho-ruchu>

VALTR, Pavel a kol. *Šumava a její perspektivy, aneb Šumava pro její milovníky*. Encyklopedie Současné Šumavy II. 1. vyd. Plzeň: Urbioprojekt Plzeň, 2013. 230 s. ISBN 978-80-260-5533-4.

VYSTOUPIL, Jiří ŠAUER, Martin a kol. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 315 s. ISBN 978-80-7380-340-7

ZELENKA Josef a kol. *Udržitelný cestovní ruch. Management cestovního ruchu v chráněných územích*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 327 s. ISBN 978-80-7435-244-7.

Elektronické zdroje

ArcČR® 500. Verze 3.2. Praha: ARCDATA PRAHA s. r. o. [online]. [cit. 1. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. *Územní ochrana. Velkoplošná chráněná území*. [online]. Praha: AOPK ČR © 2016. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/uzemni-ochrana/velkoplosna-chronena-uzemi/> (a)

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. *Správa CHKO Blanský les. Charakteristika oblasti*. [online]. Praha: AOPK ČR © 2016. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://blanskyles.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/> (b)

Bayerische Vermessungsverwaltung – www.geodaten.bayern.de. *Freizeitwege – Web Map Service*. München: Landesamt für Digitalisierung, Breitband und Vermessung, 2016. Dostupné z: <http://geoportal.bayern.de/geoportalbayern/seiten/dienste>

Bayerwald-Ticket. *Igelbus*. [online]. Freyung: Nationalparkverkehrskonzept REG und FRG © 2016. [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.bayerwald-ticket.com/igelbus/artikel/150/2558/4517/>

ČSAD Autobusy Plzeň. *Zelené autobusy a cyklobusy po Šumavě 2015*. [online]. Plzeň: ČSAD autobusy Plzeň a.s., 2015. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.csadplzen.cz/?ob=sumava&ls1=menu_doprava

Die Länderbahn. *Waldbahn*. [online]. Viechtach: Die Länderbahn GmbH DLB, 2016. [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.waldbahn.de/de/unternehmen/die-waldbahn/>

Eurostat. GISCO. *Administrative units*. [online]. © EuroGeographics for the administrative boundaries, 2016. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/gisco/geodata/reference-data/administrative-units-statistical-units/nuts>

Geoportál Plzeňského kraje. *Cyklotrasy a turistické trasy*. [online]. Plzeň: Plzeňský kraj, 2016. Dostupné z: <http://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/kultura-pamatkova-pece-a-cestovni-ruch/>

Klub českých turistů. *Historie KČT*. [online]. Praha: Klub českých turistů ©2011-2016. [cit. 7. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.kct.cz/cms/historie-kct> (a)

Klub českých turistů. *Turistické značení KČT*. [online]. Praha: Klub českých turistů ©2011-2016. [cit. 7. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.kct.cz/cms/turisticke-znaceni-kct> (b)

Město Sušice. *Sušická pavučina*. [online]. Sušice: Město Sušice ©2011 – 2016 [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.susicebranasumavy.cz/>

Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald. *Národní park. Cíle*. [online]. Grafenau: Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald © 2015. [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/cesky/narodnipark/cile/index.htm>

Národní park Šumava. Příroda. *Základní údaje*. [online]. Vimperk: Národní park Šumava ©2008 – 2016. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1261/sekce/zakladni-udaje/> (a)

Národní park Šumava. Správa NP Šumava. *Úvodní informace. CHKO Šumava*. [online]. Vimperk: Národní park Šumava ©2008 – 2016. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1014/sekce/chko-sumava/> (b)

Národní park Šumava. Návštěvníci. Doprava po NPŠ. *Zelené autobusy 2015*. [online]. Vimperk: Národní park Šumava ©2008 – 2016. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1194/sekce/zelene-autobusy-2015/> (c)

Národní park Šumava. Návštěvníci. Doprava po NPŠ. *Zelené autobusy 2015. Mapa linek zelených autobusů*. [online]. Vimperk: Národní park Šumava ©2008 – 2016. [cit. 20. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.npsumava.cz/gallery/30/9098-letak_zelene_busy_mapa.jpg (d)

Neuschönau Nationalpark Bayerischer Wald. *Stezka v korunách stromů*. [online]. Neuschönau: Gemeinde Neuschönau, 2016. [cit. 27. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.neuschoenau.de/cs/nationalpark/baumwipfelpfad/baumwipfelpfad.html>

Region Sonnenwald. *Der Brotjacklriegel. Aussichtsturm*. [online]. Zenting: Touristikverein Sonnenwald e.V., 2016. [cit. 26. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.region-sonnenwald.de/de/brotjacklriegel/aussichtsturm/aussichtsturm.html>

Sektor.f. *Aussichtsplattform* [online]. Rimbach: sektor.f e.V. © 2016. [cit. 15. 12. 2015]. Dostupné z: <http://sektor-f.de/aussichtsplattform/>

Stezka korunami stromů. *Kudy k nám*. [online]. Lipno nad Vltavou: Stezka korunami stromů, s. r. o. © 2016. [cit. 17. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.stezkakorunamistromu.cz/#kudy-k-nam>

Tourentaler Deutschland. Tourentaler-Katalog. Bayern. [online]. Donauwörth: Tourentaler Deutschland, 2016. [cit. 28. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.tourentaler.de/tourentaler/tt-listen/bayern01.html>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Aussichtsturm am Kadernberg*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Aussichtsturm-am-Kadernberg>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Aussichtsturm Brotjacklriegel*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Aussichtsturm-Brotjacklriegel>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Aussichtsturm in Langdorf*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Aussichtsturm-in-Langdorf>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Aussichtsturm Ochsenstiegl*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Aussichtsturm-Ochsenstiegl>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Baumwipfelpfad*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Baumwipfelpfad>

Tourismusverband Ostbayern e. V. *Haidel*. Bayerischer Wald. Attraktionen. [online]. Regensburg: Tourismusverband Ostbayern e. V. © 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.bayerischer-wald.de/Media/Attraktionen/Haidel>

Turistické známky. Seznam turistických známkových míst. [online]. Rýmařov: TURISTICKÉ ZNÁMKY s. r. o. © 1999-2016 [cit. 28. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.turisticke-znamky.cz/znamky.html>

Seznam použitých zkratk

CHKO – chráněná krajinná oblast

IC – informační centrum

KČT – klub českých turistů

NP – národní park

NS – naučná stezka

ORP – obec s rozšířenou působností

SO – správní obvod

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Položky databáze rozhleden (příloha A)

Tabulka č. 2: Seznam informačních center

Tabulka č. 3: Rozloha administrativních jednotek a počet rozhleden na české straně zájmového území

Tabulka č. 4: Rozloha administrativních jednotek a počet rozhleden na bavorské straně zájmového území

Tabulka č. 5: Návštěvnost rozhleden v zájmové oblasti

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Mapa zájmového území s vyznačenými zkoumanými rozhlednami

Obrázek č. 2: Mapa linek Zelených autobusů NP Šumava a Igelbusse v Bavorském lese

Obrázek č. 3: Mapa rozhleden v zájmové oblasti

Obrázek č. 4: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle hlavního typu materiálu konstrukce

Obrázek č. 5: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle rozsahu rozhledu

Obrázek č. 6: Mapa dostupnosti rozhledny na Špičáku pro pěší turisty a cyklisty

Obrázek č. 7: Mapa dostupnosti rozhledny Kadernberg pro pěší turisty a cyklisty

Obrázek č. 8: Mapa dostupnosti stezky korunami stromů v Neuschönau pro pěší turisty a cyklisty

Obrázek č. 9: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle vstupného

Obrázek č. 10: Mapa rozhleden v zájmové oblasti dle přítomnosti občerstvovacího popř. restauračního zařízení

Obrázek č. 11: Mapa návštěvnosti vybraných rozhleden v zájmové oblasti

Obrázek č. 12: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Jak často navštěvujete rozhledny?“

Obrázek č. 13: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Rozhledna je pro Vás většinou cílem?“

Obrázek č. 14: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Jaký je Váš názor na množství rozhleden na Šumavě?“

Obrázek č. 15: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Jaký je Váš názor na množství rozhleden na Šumavě?“

Obrázek č. 16: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Preferujete rozhledny s parkováním přímo u nich?“

Obrázek č. 17: Graf dle otázky dotazníkového šetření: „Preferujete rozhledny, kde jsou poskytnuty další služby?“

Seznam příloh

Příloha A: Databáze rozhleden

Příloha A

Rozhledna	Zeměpisné souřadnice		Správní obvod ORP	Nadmořská výška	Rok výstavby, zpřístupnění	Výška stavby (m)	Výška ochozu (m)
	severní šířka	východní délka					
Bolfánek u Chudenic	49,4596361	13,1626458	Klatovy	587	1845	45	25
Boubín	48,9912156	13,8174353	Vimperk	1 362	2005	21	20
Churáňov (skokanský můstek)	49,0613675	13,6296717	Vimperk	1 077	1978	32	32
Javorník (Klostermannova rozhledna)	49,1382472	13,6535778	Vimperk	1 065	1938	39	32
Jezerní slať	49,0397447	13,5754397	Vimperk	1 060	1997	9	3 a 6
Kleť	48,8655100	14,2832139	Český Krumlov	1 083	1825	18	18
Knížecí stolec	48,8473117	14,0198644	Český Krumlov	1 237	2012	8	4
Libín (Rozhledna prince Rudolfa)	48,9788172	14,0117961	Prachatice	1 095	1883	27	26
Lipno - stezka korunami stromů	48,6526428	14,2306467	Český Krumlov	897	2012	40	40
Mařský vrch	49,0727953	13,8479969	Vimperk	906	1936	12	8
Pancíř	49,1779831	13,2538778	Klatovy	1 214	1923	18	15
Poledník	49,0641069	13,3951350	Sušice	1 315	1998	37	34
Sedlo	49,1902400	13,5691397	Sušice	902	2009	28	24
Soumarský most	48,9015033	13,8368850	Prachatice	745	2011	9	3 a 6
Svatá Markéta u Dlažova	49,3621236	13,1564006	Klatovy	642	2014	25	19
Svatobor	49,2355522	13,4875767	Sušice	845	1934	31	28
Špičák	49,1727822	13,2082628	Klatovy	1 202	2014	27	24
Vyhlička Borová Lada	48,9883406	13,6516089	Vimperk	1 000	1996	10	7
Rozhledna	Zeměpisné souřadnice		Landkreis	Nadmořská výška	Rok výstavby, zpřístupnění	Výška stavby (m)	Výška ochozu (m)
	severní šířka	východní délka					
Bayernwarte Furth im Wald	49,3267639	12,8689961	Cham	639	1975	20	-
Brotjacklriegel	48,8171967	13,2161575	Freyung-Grafenau	1 011	1925	25	-
Haidel	48,8182447	13,6786811	Freyung-Grafenau	1 167	1999	35	-
Haus zur Wildnis	49,0590214	13,2433286	Regen	670	2006	20	-
Hoher Bogen	49,2347011	12,9330719	Cham	1 079	2014	-	50
Kadernberg	48,8448403	13,3272678	Freyung-Grafenau	700	1975	-	30
Langdorf	49,0130172	13,1337333	Regen	831	2006	28	-
Neuschönau - stezka korunami stromů	48,8908586	13,4847253	Freyung-Grafenau	810	2009	44	44
Ochsenstiegl	48,7556494	13,3074661	Freyung-Grafenau	622	1980	25	-
Saldenburg	48,7748125	13,3537181	Freyung-Grafenau	550	2001	6	-
Untertraubenbach	49,2172050	12,5785097	Cham	361	1995	15	12

Rozhledna	Rozhled	Konstrukce	Dostupnost*	Vstup	Občerstvení	Turistická známka	Turistická vizitka
Bolfánek u Chudenic	kruhový	kamenná	P, K	vstupné	ano	No. 536	CZ 786
Boubín	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	-	CZ 881
Churáňov (skokanský můstek)	omezený na S, V	ocelová	P, K, L	vstupné	ne	No. 2181	CZ 2386
Javorník (Klostermannova rozhledna)	kruhový	kamenná	P, K	vstupné	ano	No. 709	CZ 914
Jezerní slať	omezený na V	dřevěná	P	volný	ne	No. 1494	CZ 863
Kleť	kruhový	kamenná	P, K, L	vstupné	ano	No. 706	CZ 293
Knížecí stolec	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ano	-	CZ 2583
Libín (Rozhledna prince Rudolfa)	kruhový	zděná	P, K	volný	ne	No. 703	CZ 928
Lipno - stezka korunami stromů	kruhový	dřevěná	P, K, L, I	vstupné	ano	No. 1974	CZ 2103
Mařský vrch	omezený na S	zděná	P, K	volný	ne	No. 1107	CZ 777
Pancíř	částečný (na SZ kryt)	dřevěná	P, K, A, L	vstupné	ano	No. 510	CZ 1060
Poledník	kruhový	betonová	P, K	vstupné	ano	No. 97	CZ 614
Sedlo	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	No. 1738	CZ 2061
Soumarský most	pouze na rašeliništi	dřevěná	P	volný	ne	-	CZ 2639
Svatá Markéta u Dlažova	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	-	CZ 2781
Svatobor	kruhový	kamenná	P, K, A	vstupné	ano	No. 347	CZ 333
Špičák	kruhový	ocelová	P, K, L	volný	ano	No. 1947	CZ 2888
Vyhlídky Borová Lada	omezený na SV směr	dřevěná	P	volný	ne	-	CZ 878
Rozhledna	Rozhled	Konstrukce	Dostupnost*	Vstup	Občerstvení	Turistická známka	Turistická vizitka
Bayernwarte Furth im Wald	omezený na Furth im Wald	dřevěná	P, K	volný	ne	-	DE 388
Brotjacklriegel	kruhový	dřevěná	P, K	vstupné	ne	-	-
Haidel	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	-	DE 668
Haus zur Wildnis	omezený na Velký Javor	dřevěná	P, K	volný	ano	Nr. 504	DE 405
Hoher Bogen	kruhový	betonová	P, K, L	vstupné	ano	-	DE 492
Kadernberg	kruhový	dřevěná	P, K, A	vstupné	ano	-	-
Langdorf	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	-	-
Neuschönau - stezka korunami stromů	kruhový	dřevěná	P, A, K, I	vstupné	ano	Nr. 517	DE 353
Ochsenstiegl	kruhový	dřevěná	P, K	volný	ne	-	-
Saldenburg	omezený na SZ	dřevěná	P, K	volný	ne	-	-
Untertraubenbach	kruhový	dřevěná	P, A, K	volný	ne	-	-

*P - pěšky, K - kolo, A - auto, L - lanovka, I - dostupné invalidním vozíkem

Abstrakt

SOUMAROVÁ, Markéta. Význam rozhleden na Šumavě a v Bavorském lese pro cestovní ruch. Bakalářská práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická, 2016. 68. s

Práce se zabývá posouzením vlivu rozhleden na území Šumavy a Bavorského lesa z pohledu cestovního ruchu. Práce byla zpracovávána za použití sekundárních dat i pomocí terénního výzkumu. Rozhledny nacházející se v zájmové oblasti jsou zpracovány do přehledné databáze, poskytující množství informací o těchto objektech. Práce hodnotí jednotlivé charakteristiky rozhleden. Důraz je kladen na zhodnocení polohy, dostupnosti jednotlivých rozhleden a rozhledu, který nabízejí. Text je doplněn o mapové výstupy, tabelární zpracování dat a grafické ilustrace. Pomocí strukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření bylo zjištěno, že turisté jeví značný zájem o rozhledny a jsou v současnosti turisticky vyhledávaným a oblíbeným cílem.

Klíčová slova: Šumava – Bavorský les - rozhledna – cestovní ruch

Abstract

SOUMAROVÁ, Markéta. The Importance of Watchtowers in Šumava and Bavarian Forest for Tourism. Bachelor Thesis. Plzeň: University of West Bohemia. Faculty of Economics, 2016. 68 s.

The work deals with the assessment of the impact of watchtowers in the territory of the Šumava and the Bavarian Forest from the perspective of tourism. The work was created by using of secondary data and using field research. The Towers, situated in the area of interest are handled in a clear database, providing information about these objects. The work evaluates the individual characteristics of the watchtowers. The importance is put on the assessment of the location, the availability of each watchtowers and the outlook that they offer. The text is supplemented by the map outputs, tabular data processing and graphical illustrations. Using structured interviews and questionnaire investigation, it was found that the tourists are interested in the watchtowers and these objects are currently popular and often searched by tourists.

Key words: Šumava – Bavarian Forest – watchtower - tourism